

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ЖАМОАТ ХАВФСИЗЛИГИ
УНИВЕРСИТЕТИ ХУЗУРИДАГИ ИЛМИЙ ДАРАЖАЛАР БЕРУВЧИ
DSc.32/30.12.2020.Yu.74.01 РАҚАМЛИ ИЛМИЙ КЕНГАШ**

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЮРИДИК УНИВЕРСИТЕТИ

ХАШИМҲОНОВ АҲРОРХОН МУМИНОВИЧ

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИ
ФАОЛИЯТИНИНГ ТАШКИЛИЙ-ҲУҚУҚИЙ МАСАЛАЛАРИ**

12.00.02 – Конституциявий ҳуқуқ. Маъмурий ҳуқуқ.
Молия ва божхона ҳуқуқи

**юридик фанлар доктори (DSc) диссертацияси
АВТОРЕФЕРАТИ**

Тошкент шаҳри – 2022 йил

Докторлик (DSc) диссертацияси автореферати мундарижаси

Оглавление автореферата докторской (DSc) диссертации

Content of the abstract of doctoral (DSc) dissertation

Хашимхонов Ахрорхон Муминович

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси фаолиятининг
ташкилий-ҳуқуқий масалалари.....3

Xashimxonov Akhrorhon Muminovich

Organizational-legal issues of activity of the Cabinet of Ministers of the
Republic of Uzbekistan.....33

Хашимхонов Ахрорхон Муминович

Организационно-правовые вопросы деятельности Кабинета Министров
Республики Узбекистан.....61

Эълон қилинган ишлар рўйхати

Список опубликованных научных работ

List of published scientific works.....67

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ЖАМОАТ ХАВФСИЗЛИГИ
УНИВЕРСИТЕТИ ХУЗУРИДАГИ ИЛМИЙ ДАРАЖАЛАР БЕРУВЧИ
DSc.32/30.12.2020.Yu.74.01 РАҚАМЛИ ИЛМИЙ КЕНГАШ**

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЮРИДИК УНИВЕРСИТЕТИ

ХАШИМҲОНОВ АҲРОРХОН МУМИНОВИЧ

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИ
ФАОЛИЯТИНИНГ ТАШКИЛИЙ-ҲУҚУҚИЙ МАСАЛАЛАРИ**

12.00.02 – Конституциявий ҳуқуқ. Маъмурий ҳуқуқ.
Молия ва божхона ҳуқуқи

**юридик фанлар доктори (DSc) диссертацияси
АВТОРЕФЕРАТИ**

Тошкент шаҳри – 2022 йил

Фан доктори (DSc) диссертацияси мавзуси Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Олий аттестация комиссиясида В2021.3.DSc/Үи584 рақам билан рўйхатга олинган.

Докторлик диссертацияси Тошкент давлат юридик университетиде бажарилган.

Диссертация автореферати уч тилда (Ўзбек, инглиз, рус (резюме)) Ўзбекистон Республикаси Жамоат хавфсизлиги университети веб-сайти (www.jxu.uz) ҳамда «Ziyouet» Ахборот таълим порталда (www.ziyouet.uz) жойлаштирилган.

Расмий оппонентлар:

Хусанов Озод Гиллабаевич
юридик фанлар доктори, профессор

Зулфикаров Шерзод Хуррамович
юридик фанлар доктори, профессор

Неманлова Гулноза Сайдиғаннходжаевна
юридик фанлар доктори, доцент

Ётақчи ташкилот:

Ўзбекистон Республикаси Давлат божхона
қўмитасининг Божхона институти

Диссертация ҳимояси Ўзбекистон Республикаси Жамоат хавфсизлиги университети ҳузуридаги илмий даражалар берувчи DSc 32/30.12.2020. Үи 74.01 рақамли илмий кенгашнинг 2022 йил «16» декабр кунин соат 14.30 даги мажлисида бўлиб ўтади (Манзил: 100211, Тошкент в., Зангиота тумани, Чорсу кўргони. Тел.: (99871) 230-32-71; факс: (99871) 230-32-50; Jxu@umail.uz).

Диссертация билан Ўзбекистон Республикаси Жамоат хавфсизлиги университети Ахборот-ресурс марказида танишиш мумкин (24/3 -рақами билан рўйхатга олинган). (Манзил: 100211, Тошкент в., Зангиота тумани, Чорсу кўргони. Тел.: (+99871) 230-32-71; факс: (+99871) 230-32-50).

Диссертация автореферати 2022 йил «3» декабрда тарқатилди.

(2022 йил «3» декабрдаги 9 -рақамли реестр-бланшомаси).

М.Х.Рустамбаев,

Илмий даражалар берувчи илмий
кенгаш раиси, юридик фанлар доктори,
профессор

Ш.М.Газиев,

Илмий даражалар берувчи илмий
кенгаш илмий котиби, юридик фанлар
доктори доцент

М.Б.Усмонов,

Илмий даражалар берувчи илмий
кенгаш қошидаги Илмий семинар
раиси, юридик фанлар доктори,
профессор

КИРИШ (фан доктори (DSc) диссертацияси аннотацияси)

Диссертация мавзусининг долзарблиги ва зарурати. Дунёда ҳукумат фаолиятини самарали усулда ташкил этиш ва унинг серқирра фаолиятини баҳолашнинг муҳим йўналишлари сифатида аҳолининг розилиги ҳамда унинг парламент олдидаги ҳисобдорлиги (жавобгарлиги)га оид жараёнларнинг шаффоф механизмларини татбиқ этиш тобора долзарб аҳамият касб этиб бормоқда. Хусусан, бугунги кунда ривожланган демократик мамлакатлардаги давлат бошқарувида ихчам ҳукуматнинг фаолият юритиши, ҳукуматнинг асосий вазибаларидан бири сифатида жамиятни маъмурий йўл билан бошқаришдан аҳолига мақсадли давлат хизматини кўрсатиш йўналишига ўтаётганлиги, ҳукумат ва унинг таркибий тузилмалари фаолиятида ахборот коммуникацион технологияларидан самарали фойдаланиш, “Электрон ҳукумат” тизимидан “Рақамли ҳукумат”га ўтиш йўли билан инсон омилини янада камайтириш орқали тезкор ва сифатли давлат хизматларини жорий этиш тизимининг тобора ривожланаётганлиги, шунингдек, Вазирлар Маҳкамаси конституциявий-ҳуқуқий жавобгарлигига оид аниқ механизмларни миллий қонунчилигимиз ва давлат бошқаруви амалиётига жорий этиш муҳим аҳамият касб этмоқда.

Жаҳонда ҳукумат фаолиятини ташкилий-ҳуқуқий жиҳатдан янада самарали тарзда ташкил этиш мақсадида унинг конституциявий-ҳуқуқий асосларини такомиллаштириш йўналишида илмий тадқиқот ишлари амалга оширилмоқда. Бу борада, айниқса, ҳукуматнинг давлат ҳокимияти органлари тизимида тутган мустақил ўрни ва ролини аниқлаш, ҳукуматни шакллантириш ва Бош вазир номзодини парламентга тавсия этишнинг муқобил шакллари белгилаш, ушбу орган фаолиятининг жамият ва давлат ҳаётига таъсир этиш усуллари ҳамда воситаларининг самарали механизмларини жорий этиш, ҳукуматнинг давлат хизматини кўрсатиш борасидаги фаолиятини демократик, субъективликдан холи омма учун мақбул бўлган шакл ва услубларини қўллаш, ҳукуматнинг парламент, президент ва суд ҳокимияти органлари билан ўзаро алоқаларида ваколатларининг аниқ чегарасини белгилаш, ҳукумат ҳуқуқ ижодкорлик фаолиятида тартибга солиш предметининг аниқ доирасини белгилаш орқали ушбу фаолиятни янада самарали ташкил этиш, ҳукуматнинг парламент олдидаги ҳисобдорлиги баҳолаш мезонлари ҳамда сиёсий жавобгарлиги тартибларининг конституциявий-ҳуқуқий асосларини такомиллаштириш бўйича илмий тадқиқотларни ўтказишга алоҳида эътибор қаратилмоқда.

Мамлакатимизда ижтимоий-сиёсий ва маъмурий-ҳуқуқий ислохотлар жараёнларида ҳукумат фаолиятини янгича мазмунда ташкил этиш, унинг парламент ва жамоатчилик олдидаги ҳисобдорлигига оид тартибларни янада ривожлантириш, улар томонидан қабул қилинаётган қарорларнинг амалда самарали ижросини таъминлаш орқали юқори натижадорликка эришишга қаратилган дастурий чора-тадбирлар амалга оширилмоқда. «Ҳукумат ва унинг таркибига кирувчи вазирлик ҳамда идоралар фаолиятини оптималлаштириш ва такомиллаштириш, иш самарадорлигини ошириш,

раҳбар кадрларнинг шахсий жавобгарлиги ва масъулиятини кучайтириш бўйича комплекс чора-тадбирлар дастурини ишлаб чиқиш ва ижросини таъминлаш»¹ ҳамда «Давлат бошқаруви органларининг «Давлат — инсон учун» тамойили асосида ҳудудий масалаларни ҳал қилишдаги масъулияти ва жавобгарлигини кучайтириш ҳамда уларнинг стратегик йўналишларни режалаштиришга қаратилган янги тизим яратиш, шунингдек, давлат бошқаруви органлари фаолиятини «фуқароларга хизмат қилишга йўналтириш» тамойили асосида трансформация қилиш»² каби муҳим вазибалар белгиланган. Бу эса, бир-бирини ваколатларини такрорловчи ижро ҳокимияти органларини қисқартириш, Вазирлар Маҳкамасининг жамоавий ва унинг таркибига кирувчи вазирлик ва давлат кўмиталари раҳбарларининг индивидуал жавобгарлигини кенг жорий этиш, ижро ҳокимияти органларининг жамият олдидаги доимий ҳисобдорлиги тартиб ва механизмларини жорий этиш, ҳукумат фаолиятини баҳолашнинг аниқ мезони сифатида аҳолининг розилигини белгилаш, давлат бошқаруви органларининг фаолиятини “Маъмурий бошқарувдан-давлат хизмати (сервис)” га айлантириш тизимларини илмий тадқиқ этиш зарурлигидан далолат беради.

Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси, Ўзбекистон Республикасининг «Давлат бошқарувини янгилаш ва янада демократлаштириш ҳамда мамлакатни модернизация қилишда сиёсий партияларнинг ролини кучайтириш тўғрисида»ги, конституциявий қонуни, «Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси тўғрисида»ги, «Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси регламенти тўғрисида»ги, “Парламент назорати тўғрисида”ги, «Маҳаллий давлат ҳокимияти тўғрисида»ги қонунларида, Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2022 йил 28 январдаги ПФ–60-сон «2022–2026 йилларга мўлжалланган Янги Ўзбекистоннинг тараққиёт стратегияси тўғрисида»ги Фармони, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2019 йил 22 мартдаги 242-сон “Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси регламенти тўғрисида”ги қарори ҳамда соҳага оид бошқа норматив-ҳуқуқий ҳужжатларда белгиланган вазибаларнинг ижросини таъминлашга мазкур диссертация муайян даражада ҳисса қўшади.

Тадқиқотнинг республика фан ва технологиялари ривожланишининг устувор йўналишларига мослиги. Мазкур тадқиқот илм фанни ривожлантиришнинг «I. Илм-фан соҳасида бошқарув тизимини такомиллаштириш»; «III. Юқори малакали илмий ва муҳандис кадрлар тайёрлаш ҳамда уларни илмий фаолиятга йўналтириш» каби устувор йўналишлари доирасида тайёрланган.

¹ Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш.Мирзиёевнинг Олий Мажлисга Мурожаатномаси // “Халқ сўзи”, 2018 йил 29 декабрь, № 271-272.

² Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2022 йил 28 январдаги «2022–2026 йилларга мўлжалланган Янги Ўзбекистоннинг тараққиёт стратегияси тўғрисида»ги ПФ–60-сон Фармони // Қонунчилик маълумотлари миллий базаси, 29.01.2022 й., 06/22/60/0082-сон.

Диссертация мавзуси бўйича хорижий илмий тадқиқотлар шарҳи¹.

Ҳукуматни шакллантириш ва унинг фаолиятини ҳуқуқий тартибга солиш масалаларига оид илмий тадқиқотлар дунёнинг етакчи илмий марказлари ва олий таълим муассасаларида, жумладан, Northwestern University, University of Utah, Harvard University, Princeton University ва University of Michigan (АҚШ), Cambridge University, University of Oxford, University of Manchester ва Queen's University (Буюк Британия), University of Mannheim (Германия), Santiago de Compostela University (Spain), Бутунроссия давлат адлия университети (Россия) ҳамда Бухарест университети (Руминия)да олиб борилмоқда.

Ҳукумат фаолиятининг асосий йўналишлари ва унинг функцияларини таъминлаш механизмларини такомиллаштириш масалалари бўйича жаҳонда олиб борилган тадқиқотлар натижасида қатор илмий натижалар олинган, жумладан: демократик шароитларда партиявий асосларга кўра ҳукуматнинг шаклланиши ва унинг структуравий моделлари (Northwestern University); ҳукуматнинг суд ҳокимияти билан ўзаро муносабатлари, ижро ҳокимиятининг одил судлов органини шакллантириш жараёнидаги иштироки орқали суд қарорларига таъсир қилиши ёки суд ва ижро ҳокимияти органлари ўртасидаги ваколатларнинг мувозанатини таъминлашга хизмат қиладиган суд томонидан ижро ҳокимияти ҳужжатларини бекор қилиш йўли билан унинг фаолиятига таъсир қилувчи бир қатор омиллар аниқланган (University of Utah); ҳукуматнинг давлат бошқарувида маъмурий бошқарувдан менежментлик асосидаги бошқарувга ўтиши кераклиги асосланган (Harvard University); ҳукуматнинг президент билан ўзаро муносабатларини тадқиқ қилиш асосида уларнинг давлатни ижтимоий-иқтисодий ривожлантиришдаги ваколатлари доираси ва чегараси аниқланган (Princeton University); демократик давлатларда ҳукуматга нисбатан парламент томонидан ишончсизлик вотуми билдириш тартиблари тадқиқ қилинган (University of Michigan); ҳукуматнинг конституциявий-ҳуқуқий жавобгарлиги мезонлари ва уни таъминлаш масалалари асослантирилган (Oxford University); ҳукуматнинг кенг қамровли функцияларини таъминлаш механизмлари, яъни унинг фаолиятини самарали ташкил этишда муҳим аҳамият касб этувчи ҳисобдорлик, ҳар бир масалага индивидуал ёндашув ва унинг институционал таркибий бирликларини қисқартириш каби жиҳатлар ўрганилган (University of Manchester); бошқарувни соддалаштириш орқали унинг халқчил бўлишини таъминлаш мақсадида “E- government” тизимини такомиллаштириш истиқболлари таҳлил этилган (Queen's University); ҳукуматнинг парламент билан ўзаро муносабатларига оид асосий параметрлари, жумладан, вакиллик органининг ҳукумат таркибини шакллантириш ва уни истеъфога чиқаришдаги роли ўрганилган (University of Mannheim); ҳукуматнинг маҳаллий давлат ҳокимияти органлари билан ҳамкорликда ҳудудий бошқарувни ташкил

¹ Қаранг: <https://www.northwestern.edu/>, www.usu.edu, <https://www.harvard.edu/>, <https://www.princeton.edu/>, <https://umich.edu/>, www.cambridge.org, <https://www.ox.ac.uk/>, <https://www.manchester.ac.uk/>, <https://www.queensu.ca/>, <https://www.uni-mannheim.de/>, <https://www.usc.gal/en>, nyuscholars.nyu.edu, www.jstor.org, <https://heinonline.org/>, www.scp.politicaldata.edu, diposit.ub.edu, www.recercat.cat, www.urvak.ru ва бошқа манбалар.

қилишдаги муносабатлари тадқиқ этилган (Santiago de Compostela University); ҳукуматнинг ҳуқуқ ижодкорлиги фаолияти ва ушбу жараённинг давлат ва жамият ҳаётидаги муҳим аҳамияти асослантирилган (Бутунроссия Давлат адлия университети ва Бухарест университети).

Дунёда ҳукумат фаолияти, унинг вазифа, ваколатларини таъминлаш механизмлари ва ҳисобдорлик асосларини таъминлаш бўйича ҳамда бошқа бир катор қуйидаги устувор йўналишларда тадқиқотлар олиб борилмоқда: ҳукуматнинг давлат ҳокимияти бошқа тармоқлари билан ўзаро муносабатлари конституциявий-ҳуқуқий асосларини ва ҳамкорлик механизмларини тадқиқ этиш; ҳукуматнинг парламент қарорлари ижросини таъминлаш фаолияти устидан назоратни кучайтириш; ҳукумат раҳбари (Бош вазир)га нисбатан ишончсизлик вотумини билдириш шакллари такомиллаштириш; ҳукуматнинг ҳудудий давлат ҳокимияти ижроия органлари билан ўзаро алоқалари тартибларини аниқ белгилаш; стратегик вазифаларни амалга ошириш учун ҳукумат томонидан қуйи турувчи ижро органларининг фаолиятини бошқариш, йўналтириш ва назорат қилишдаги ролини ошириш; ҳукуматнинг норматив-ҳуқуқий тартибга солиш ва ҳуқуқни қўллаш фаолиятини такомиллаштириш; ҳукуматнинг давлат бошқаруви жараёнидаги ишироқини сифатли ташкил этиш мақсадида янгича устувор вазифаларни белгилаш; ҳукумат фаолиятини рақамлаштириш; ҳукумат фаолияти самарадорлигини таъминлаш мақсадида сунъий интеллектни кенг қўллаш.

Мавзунинг ўрганилганлик даражаси. Ўзбекистон ҳуқуқшунослик фанида ҳукуматнинг давлат ҳокимияти тизимидаги ўрни, ҳуқуқий мақоми, унинг давлат ҳокимиятининг бошқа субъектлари билан ўзаро алоқалари билан боғлиқ масалаларга бағишланган турли изланишлар олиб борилган. Шунингдек, мазкур соҳага оид изланишлар бугунги кунда янгича долзарб аҳамият касб этмоқда. Ижро этувчи ҳокимият, ҳукумат фаолиятига оид амалга оширилган илмий изланишларни бир нечта йўналишларга бўлиб таснифлаш мумкин.

1-йўналиш: ижро этувчи ҳокимият, ҳукуматнинг назарий-ҳуқуқий тушунчаси, фаолиятининг ташкилий-ҳуқуқий асослари ҳамда унинг давлат ва жамият ҳаётида тутган ўрни масаласи А.А.Азизхўжаев, М.А.Ахмедшаева, С.М.Адилходжаева, О.Т.Хусанов, З.М.Исломов, З.Т.Воҳидов, М.Бойдадаев, Б.И.Исмоилов, Ш.О.Мамадалиев, Ў.Х.Мухамедов, Ф.Ҳ.Раҳимов, Х.И.Рузметов, И.Т.Тулътеев, А.Т.Тўлаганов, М.Қирғизбоев, Э.Х.Халилов сингари мамлакатимиз олимларининг ишларида ҳамда В.Чиркин, Д.Ковачов, Н.Горшкова, Л.Калинина, Ю.Тихомиров, К.Бельский, Р.Асланян, М.Чудаков, Ш.Андраш, Л.Энтин каби чет эллик тадқиқотчиларнинг илмий изланишларида акс этган.

2-йўналиш: ижро этувчи ҳокимият ва Вазирлар Маҳкамасининг ҳуқуқ ижодкорлик фаолияти билан боғлиқ айрим назарий-ҳуқуқий масалалар Х.Т.Одилқориев, Б.Ж.Янгибоев, Ш.З.Ўразаев каби ўзбек олимларининг тадқиқотларида ҳамда С.В.Бахвалов, А.И.Бобылев, А.В.Василенко, А.В.Ильин, О.В.Кваша, Т.Е.Кучерова ва Ю.Д.Рудкин каби рус олимлари асарларида ўз ифодасини топган.

3-йўналиш: ҳукуматнинг Ўзбекистон Республикаси Президенти билан ўзаро муносабатлари механизмлари масаласи М.М.Миракулов, Б.Алимов каби ўзбек олимларида ҳамда рус олимларидан А.Шипанов, С.Шкурина, Д.Выголовский, Е.Осавелюк ва В.Прокофьевларнинг илмий тадқиқотларида келтириб ўтилган.

4-йўналиш: ҳукуматнинг давлат ҳокимияти вакиллик органлари билан муносабатлари ҳуқуқий асослари А.Х.Саидов, Н.П.Азизов, Р.Р.Ҳакимов, О.З.Мухаммаджанов, Г.Р.Маликова, И.Беков, Ш.Х.Зулфиқаров, Ш.У.Якубов, С.Н.Бердикулов, С.Юсупов ва Х.Турдиевларнинг илмий изланишларида ҳамда рус олимларидан И.Исаев, В.Гончаров ва С.Дмитриевларнинг илмий тадқиқот ишларида тадқиқ қилинган¹.

Ҳукуматнинг фаолиятини ташкилий ҳуқуқий жиҳатдан такомиллаштиришга ва унинг давлат ҳокимияти органлари билан ўзаро ҳамкорлигига оид назарий-илмий қарашлар, қонунчиликка оид қиёсий ҳуқуқий таҳлиллар хорижий олимлар М.Лоер, Л.В.Мартин ва Р.Т.Стивенсон, Д.Диермиер, Х.Ераслан, А.Мерло ва Да.П.Барон, В.Стефан ва Р.Влигентарт, Э.Жорж, А.Баррет ва Ж.Пик, С.Томас, М.Сусанна, Х.Метин ва М.Синар, Л.Лавренс ва К.Санстейн, Де. В. Лиевен, Г.Макл, Д.Холгер ва Ф.Манов, М.Херберт, Ж.Женни, Х.Волфганг С., В.Диана, Р.Ролв, Х.Ч.Гров ва бошқаларнинг илмий тадқиқот ишларида ёритиб берилган².

Юқорида келтирилган тадқиқотларда ижро этувчи ҳокимият органлари фаолиятининг у ёки бу қирраларига оид масалалар қисман таҳлил этилган бўлса-да, Вазирлар Маҳкамасини шакллантириш, ҳукумат ваколатларини таъминлаш усуллари, унинг конституциявий-ҳуқуқий жавобгарлиги, ижро этувчи ҳокимиятнинг давлат ҳокимияти барча тармоқлари билан ўзаро муносабатлари, Вазирлар Маҳкамасининг давлат бошқарувидаги фаолиятини такомиллаштириш масалалари ва унинг фаолиятини рақамлаштиришга оид ташкилий-ҳуқуқий масалалар комплекс тарзда тадқиқ этилмаган.

Диссертация мавзусининг тадқиқот бажарилган олий таълим муассасасининг илмий-тадқиқот ишлари режалари билан боғлиқлиги. Тадқиқот мавзуси Тошкент давлат юридик университети Илмий инновацион иш режасининг «Давлат бошқаруви соҳасини янада ислоҳ қилиш, ижро этувчи ҳокимият, ҳукумат фаолияти ташкилий-ҳуқуқий асосларини такомиллаштириш» мавзусидаги илмий тадқиқот доирасида амалга оширилган.

Тадқиқотнинг мақсади Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси фаолиятининг ташкилий-ҳуқуқий асосларига оид муносабатларни комплекс таҳлил қилиш орқали ушбу муносабатларни ҳуқуқий тартибга солиш механизмларини такомиллаштириш борасидаги илмий-амалий таклиф ва тавсияларни ишлаб чиқишдан иборат.

Тадқиқотнинг вазифалари:

¹ Мазкур олимларнинг илмий ишлари диссертация ишининг фойдаланилган адабиётлар рўйхатида берилган.

² Бу ва бошқа манбалар диссертациянинг фойдаланилган адабиётлар рўйхатида келтирилган.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг тарихий ривожланиш босқичларини илмий жиҳатдан таҳлил қилиш;

ҳукуматнинг ижро этувчи ҳокимиятнинг марказий коллегиял органи сифатида давлат ҳокимияти тизимида тутган ўрнини назарий-ҳуқуқий жиҳатдан аниқлаш;

ривожланган хорижий мамлакатлар ҳукумати фаолиятини қиёсий-ҳуқуқий усулда тадқиқ этиш;

Вазирлар Маҳкамасини шакллантиришга оид конституциявий-ҳуқуқий асосларни тадқиқ қилиш орқали ушбу жараёни такомиллаштириш юзасидан амалий таклиф ва тавсияларни илгари суриш;

Вазирлар Маҳкамаси фаолиятининг асосий йўналишлари ва унинг функцияларини таъминлаш механизмларини тадқиқ қилиш орқали уларни янада такомиллаштириш бўйича илмий асосланган таклиф ва тавсиялар ишлаб чиқиш;

Вазирлар Маҳкамаси ҳуқуқ ижодкорлиги фаолиятини белгиловчи ҳуқуқий асосларни таҳлил қилиш орқали мазкур фаолиятни такомиллаштириш юзасидан тавсиялар ишлаб чиқиш;

Вазирлар Маҳкамасининг Ўзбекистон Республикаси Президенти билан ўзаро муносабатлари табиатини тадқиқ қилиш асносида улар ваколатларининг чегараларини аниқлаштириш юзасидан қонунчиликни такомиллаштириш бўйича тегишли ҳулосалар ишлаб чиқиш;

Вазирлар Маҳкамасининг Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси билан муносабатлари механизмларини ўрганиш асосида ушбу ҳамкорликни янада самарали усулда ташкил этиш борасидаги таклиф ва тавсияларни ишлаб чиқиш;

Вазирлар Маҳкамасининг суд ҳокимияти органлари билан ўзаро муносабатларини таҳлил қилиб, ушбу муносабатлар ҳуқуқий асосларини такомиллаштириш бўйича тавсиялар илмий асослаш;

Вазирлар Маҳкамасининг давлат бошқаруви соҳасидаги иштироки билан боғлиқ фаолиятда мавжуд бўлган муаммоларни бартараф этиш юзасидан илмий асосланган таклиф ва тавсияларни ишлаб чиқиш;

Вазирлар Маҳкамаси фаолиятини рақамлаштириш масалалари, имкониятлар ва уни ривожлантириш истиқболларини илмий ва амалий жиҳатдан асослаш;

Вазирлар Маҳкамаси конституциявий-ҳуқуқий жавобгарлигига оид ҳуқуқий асосларни тадқиқ қилиш орқали ушбу жараёни янада шаффоф ва самарали тарзда ташкил этиш юзасидан асосланган таклиф ва тавсиялар ишлаб чиқиш.

Тадқиқотнинг объектини Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси фаолиятининг ташкилий-ҳуқуқий масалаларини такомиллаштириш билан боғлиқ ижтимоий-ҳуқуқий муносабатлар ташкил этади.

Тадқиқотнинг предметини Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси фаолиятининг ташкилий-ҳуқуқий жиҳатлари, ушбу фаолиятни тартибга солувчи қонунчилик ҳужжатлари, уларни қўллаш амалиёти, хорижий

мамлакатлар қонунчилиги ва тажрибаси, юридик фандаги мавжуд концептуал ёндашув, илмий-назарий қарашлар ва ва ҳуқуқий категориялар ҳамда мазкур муносабатларни тартибга солувчи қонунчилик ҳужжатларини такомиллаштиришга оид масалалар ташкил этади.

Тадқиқотнинг усуллари. Тадқиқотда илмий билишнинг тизимли ва функционал таҳлил, кузатиш, тарихийлик, анализ ва синтез, индукция ва дедукция, мантиқийлик, қиёсий-ҳуқуқий таҳлил, статистик тадқиқот усулларидан фойдаланилган.

Тадқиқотнинг илмий янгилиги қуйидагилардан иборат:

ҳукумат раҳбарини сайлаш ва тайинлаш, шунингдек унга нисбатан жавобгарлик белгилаш парламент палаталарининг кўпчилик овози орқали амалга оширилиши кераклиги асосланган;

Вазирлар Маҳкамаси аъзоси лавозимига номзодни парламент томонидан кўриб чиқиш ва маъқуллаш чоғида унинг истиқболга мўлжалланган мақсадли кўрсаткичлар ва вазифаларга эришиш борасидаги ҳуқуқий, иқтисодий, ижтимоий, ташкилий-техник чора-тадбирларни назарда тутувчи «фаолият дастури»ни тақдим этиши зарурлиги асосланган;

Вазирлар Маҳкамасининг ўз ваколатларини зиммасидан соқит қилиши янги шакллантирилган Сенатнинг биринчи мажлиси ўтказиладиган кунда парламент палаталарига Бош вазирнинг ёзма мурожаат қилиши орқали амалга оширилиши кераклиги асосланган;

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг палаталари Вазирлар Маҳкамаси айрим аъзоси раҳбарлик қилаётган давлат бошқаруви органи фаолияти натижасига кўра, зарур бўлганда уни истеъфога чиқариш юзасидан давлат раҳбарига таклиф киритиши мумкинлиги асослаб берилган;

Ҳукумат фаолиятида шаффофлик ва ҳисобдорликка оид тамойил талабларига тўлиқ эришиш мақсадида Вазирлар Маҳкамаси парламент палаталари кўмиталари ва комиссияларининг ҳукумат фаолиятига доир тавсия ва таклифларини кўриб чиқиши ҳамда мазкур масалалар юзасидан чора-тадбирлар кўриши, шунингдек, уларнинг натижаси тўғрисида тегишли кўмита ва комиссияларни келишилган муддатда хабардор қилиши зарурлиги асосланган;

Вазирлар Маҳкамасининг ахборот технологияларини ривожлантириш соҳасидаги фаолияти ахборот жамиятини шакллантириш, рақамли иқтисодиётни ривожлантириш, «Электрон ҳукумат» тизимини жорий этиш, шунингдек, аҳоли, бизнес ва давлат ўртасида самарали ҳамкорликни йўлга қўйиш орқали амалга оширилиши зарурлиги асосланган.

Тадқиқотнинг амалий натижалари қуйидагилардан иборат:

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик Палатаси мажлисида Ўзбекистон Республикаси Бош вазири ва Вазирлар Маҳкамаси аъзолари томонидан қабул қилинадиган қасамёд лойиҳаси ишлаб чиқилди;

Бош вазир ва Вазирлар Маҳкамаси аъзоси лавозимига номзодлар Ўзбекистон Республикаси фуқароси бўлишлари шартлиги, шунингдек, давлат тилини билиши ва олий маълумотга эга бўлишлари кераклигига оид талаб ва мезонлар ишлаб чиқилди;

Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг биринчи ўринбосари ва ўринбосарлари вазир ва давлат қўмитаси раиси бўлишлари, шунингдек, бошқа давлат органларига раҳбарлик қилишлари мумкинлиги тартиби тақдим этилди;

Вазирлар Маҳкамаси мамлакатда ягона давлат ҳуқуқий сиёсатини юритиши, қонунлар ва бошқа норматив-ҳуқуқий ҳужжатларнинг ижроси бўйича давлат органлари ва ташкилотларнинг фаолиятини мувофиқлаштириши ва бу йўналишда услубий раҳбарликни амалга ошириши юзасидан тавсиялар тақдим этилди;

Вазирлар Маҳкамасининг мажлисида баённома юритилиши ва кўрилган масалалар юзасидан қабул қилинган ҳужжатлар қарорлар шаклида расмийлаштирилиши кераклигига оид тартиб ишлаб чиқилди;

Вазирлар Маҳкамасининг алоҳида қонун билан муҳофаза қилинадиган, давлат сирини ташкил этадиган маълумотларни ўзида ифода этувчи ҳужжатлари фармойиш шаклида қабул қилиниши ва уларни расмий манбалар ҳамда оммавий ахборот воситаларида эълон қилиш талаб этилмаслиги бўйича тақлифлар берилди;

қонунчиликка вазирлар ва давлат қўмиталарининг раислари қарор ва буйруқлар шаклида норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар қабул қилиш тартиби ишлаб чиқилди;

Ўзбекистон Республикасининг «Аҳолининг санитария-эпидемиологик осойишталиги тўғрисида»ги Қонуни 31-моддаси 3-қисмига мамлакат ҳудудида ёки унинг муайян ҳудудий бирлигида фавқулодда ҳолат жорий этмасдан ҳам Вазирлар Маҳкамаси томонидан чекловчи тадбирлар (карантин) жорий этиш мумкинлиги илгари сурилди;

парламент текшируви хулосасига кўра Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлис Қонунчилик палатаси депутатлари томонидан ҳукумат раҳбарига нисбатан ишончсизлик вотуми билдириш тартиби тақдим этилди;

Ўзбекистон Республикаси Конституцияси 103-моддаси ва «Маҳаллий давлат ҳокимияти асослари тўғрисида»ги Қонунининг 2-моддасига агарда вилоят ҳокими ўз зиммасига юкланган вазифаларни виждонан бажармагани юзасидан тегишли асослар мавжуд бўлганда, шунингдек, унинг бюджет ижроси бўйича тақдим этган ҳисоботи юзасидан депутатларда ҳақли эътирозлар бўлганда унга нисбатан ишончсизлик вотуми билдириш тақлифи ишлаб чиқилди.

Тадқиқот натижаларининг ишончлилиги. Тадқиқот натижаларининг ишончлилиги ишда қўлланилган усуллар, унинг доирасида фойдаланилган назарий-илмий хулосалар халқаро илмий базалар (<https://www.scholar.google.com>, <https://www.jstor.org>, <https://www.sciencedirect.com>, <https://www.proquest.com>, <https://heinonline.org>) ҳамда бошқа расмий манбалардан олинган ишончли маълумотлар асосида шакллантирилган. Тадқиқот олиб бориш жараёнида билдирилган айрим тақлифлар амалиётга жорий этилган ва бу тегишли ваколатли органлар томонидан тасдиқланган. Тадқиқот натижалари етакчи миллий ва хорижий нашрларда эълон қилинган.

Тадқиқот натижаларининг илмий ва амалий аҳамияти. Тадқиқот натижаларининг илмий аҳамияти ундаги илмий-назарий хулосалар, амалий таклиф ва тавсиялардан илмий фаолиятда, Вазирлар Маҳкамаси фаолиятида, қонун ижодкорлиги жараёнида, ҳуқуқни қўллаш амалиётида, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси фаолиятини такомиллаштиришга оид ҳуқуқий нормаларни таҳлил қилишда, миллий қонунчиликни такомиллаштириш ҳамда «Давлат ва ҳуқуқ назарияси», «Ўзбекистон Республикаси Конституциявий ҳуқуқи», «Маъмурий ҳуқуқ», «Парламент ҳуқуқи», «Қиёсий конституциявий ҳуқуқ», «Конституциявий ҳуқуқнинг илмий-амалий муаммолари» фанларини илмий-назарий жиҳатдан янада бойитишда, ушбу фанлардан дарслик, монография, ўқув ва методик қўлланмалар тайёрлашда фойдаланиш мумкинлигида ифодаланади.

Тадқиқот натижаларининг амалий аҳамияти шундан иборатки, уларнинг амалиётга татбиқ этилиши Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси фаолияти билан боғлиқ қонун ҳужжатларини такомиллаштиришга, давлат ҳокимияти ва бошқарувини янада демократлаштириш соҳасида сўнгги йилларда қабул қилинган қатор қонун ва қонуности ҳужжатлари амалга ошириш механизмларини такомиллаштиришга, замонавий ҳукуматнинг давлат ҳокимияти органлари тизимидаги ўрни тўғрисидаги билимларни кенгайтиришга ҳамда фуқароларнинг ҳуқуқий онги ва ҳуқуқий маданиятини оширишга хизмат қилади.

Тадқиқот натижаларининг жорий қилиниши. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси фаолиятининг ташкилий-ҳуқуқий масалаларини такомиллаштириш борасида олинган илмий натижалар асосида:

агар овоз бериш чоғида Бош вазир номзоди Қонунчилик палатасида ёки Сенатда Қонунчилик палатаси депутатлари ёки Сенат аъзолари умумий сонининг кўпчилик овозини ололмаса, Ўзбекистон Республикаси Президенти Қонунчилик палатасидаги барча сиёсий партиялар фракциялари билан қўшимча маслаҳатлашувлар ўтказганидан кейин Бош вазир лавозимига номзодни яна бир марта тақдим этиш ҳуқуқига эга эканлиги ҳақидаги таклифлар Ўзбекистон Республикасининг «Вазирлар Маҳкамаси тўғрисида»ги қонунида (6-модда 5-қисми) ўз аксини топган (Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси Демократик институтлар, нодавлат ташкилотлар ва фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари қўмитасининг 2022 йил 8 июндаги 04/10-10-108-сон маълумотномаси). Мазкур таклифнинг инобатга олинishi Бош вазир номзоди парламент палаталари томонидан тасдиқланмагани ҳолатида Ўзбекистон Республикаси Президентининг Олий Мажлис Қонунчилик палатасига Бош вазир лавозимига номзодни яна бир марта тақдим этишида ифодаланадиган ҳуқуқлари кенгайтишига хизмат қилган;

Вазирлар Маҳкамаси аъзоси лавозимига номзод унинг номзодини Қонунчилик палатасида кўриб чиқиш ва маъқуллаш чоғида Вазирлар Маҳкамасининг ҳаракатлар дастури билан ўзаро боғлиқ бўлган, истиқболга мўлжалланган мақсадли кўрсаткичлар ва вазифаларга эришиш борасидаги ҳуқуқий, иқтисодий, ижтимоий, ташкилий-техник чора-тадбирларни назарда

тутувчи ҳаракатлар режасини тақдим этиши ҳақидаги таклифлар Ўзбекистон Республикасининг «Вазирлар Маҳкамаси тўғрисида»ги Қонунида (6-модда 8-қисми) ўз аксини топган (Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси Демократик институтлар, нодавлат ташкилотлар ва фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари кўмитасининг 2022 йил 8 июндаги 04/10-10-108-сон маълумотномаси). Мазкур таклифнинг инobatга олиниши ҳукумат аъзоларининг лавозимга тайинланишдан олдин келгусидаги фаолиятлари жараёнида амалга оширадиган бир неча йўналишдаги ўз вазифа ва дастурларини тақдим этиши орқали уларнинг парламент олдидаги масъулият ҳамда ҳисобдорлиги таъминланишига хизмат қилган;

Вазирлар Маҳкамасининг ўз ваколатларини зиммасидан соқит қилиши янги шакллантирилган Сенатнинг биринчи мажлиси ўтказилган кунда Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг палаталарига Бош вазир томонидан ёзма мурожаат бериш орқали амалга оширилиши ҳақидаги таклифлар Ўзбекистон Республикасининг «Вазирлар Маҳкамаси тўғрисида»ги Қонунида (6-модда 16-қисми) ўз аксини топган (Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси Демократик институтлар, нодавлат ташкилотлар ва фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари кўмитасининг 2022 йил 8 июндаги 04/10-10-108-сон маълумотномаси). Мазкур таклифнинг инobatга олиниши амалдаги ҳукуматнинг токи янги парламент палаталари шаклланиб бўлгач янги Бош вазир ва ҳукумат аъзоларини шакллантиришнинг имконияти вужудга келгунга қадар фаолият юритиб туришига хизмат қилган;

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг палаталари Вазирлар Маҳкамаси айрим аъзосининг ўзи раҳбарлик қилаётган давлат бошқаруви органи фаолияти масалалари юзасидан ахборотини эшитиши ҳамда зарур бўлганда уни истеъфога чиқариш тўғрисида Ўзбекистон Республикаси Президенти кўриб чиқиши учун таклиф киритиши мумкинлиги ҳақидаги таклифлар Ўзбекистон Республикасининг «Вазирлар Маҳкамаси тўғрисида»ги Қонунида (38-модда 5-қисми) ўз аксини топган (Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси Демократик институтлар, нодавлат ташкилотлар ва фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари кўмитасининг 2022 йил 8 июндаги 04/10-10-108-сон маълумотномаси). Мазкур таклифнинг инobatга олиниши ҳукумат аъзоларининг Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлис Қонунчилик палатаси олдидаги ҳисобдорлиги ва жавобгарлигининг ортишига хизмат қилган;

Вазирлар Маҳкамаси Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси палаталари кўмиталари ва комиссияларининг Ўзбекистон Республикаси Ҳукумати фаолияти масалаларига доир тавсиялари ва таклифларини кўриб чиқади ҳамда улар юзасидан чора-тадбирлар кўради. Тавсиялар ва таклифларни кўриб чиқиш натижалари ҳақида ҳамда кўрилган чора-тадбирлар тўғрисида Вазирлар Маҳкамаси Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси палаталарининг тегишли кўмиталарини ва комиссияларини келишилган муддатда хабардор қилиши ҳақидаги таклифлар Ўзбекистон Республикасининг «Вазирлар Маҳкамаси тўғрисида»ги Қонунида (38-модда

9-қисми) ўз аксини топган (Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси Демократик институтлар, нодавлат ташкилотлар ва фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари қўмитасининг 2022 йил 8 июндаги 04/10-10-108-сон маълумотномаси). Мазкур таклифнинг инobatга олиниши парламент органларининг ҳукумат фаолиятига оид масалалар юзасидан тегишли устувор вазифаларни белгилаб беришда ифодаланадиган ҳуқуқларининг кенгайишига хизмат қилган;

ахборот жамиятини шакллантириш, рақамли иқтисодиётни ривожлантириш, «Электрон ҳукумат» тизими жорий этилишини таъминлаш, аҳоли, бизнес ва давлат ўртасида самарали ҳамкорликни йўлга қўйиш учун зарур шарт-шароитлар яратиши ҳақидаги таклифлар Ўзбекистон Республикасининг «Вазирлар Маҳкамаси тўғрисида»ги Қонунида (17-моддаси учинчи хатбошиси) ўз аксини топган (Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси Юридик таъминлаш бошқармасининг 2022 йил 28 октябрдаги 12-15-12-сон маълумотномаси). Мазкур таклифнинг инobatга олиниши “Электрон ҳукумат” тизимининг жорий этилишига, шунингдек жамият ҳаётида фуқароларнинг ҳуқуқ ва манфаатлари давлат органлари томонидан тезкорлик билан хизмат кўрсатиш орқали таъминланишига хизмат қилган.

Тадқиқот натижаларининг апробацияси. Мазкур тадқиқот натижалари 2 та халқаро, 3 та республика илмий-амалий конференция ва давра суҳбатларида муҳокама қилинган ҳамда 5 та илмий тўпламларда нашр этилиб, синовдан ўтган.

Тадқиқот натижаларининг эълон қилинганлиги. Диссертация мавзуси бўйича жами 25 та илмий иш, жумладан 1 та монография ва 23 та мақола (шундан 15 таси Ўзбекистон Республикаси Олий аттестация комиссияси томонидан рўйхатга олинган журналларда) chop этилган.

Диссертациянинг тузилиши ва ҳажми. Диссертация кириш, ўн икки параграфни ўз ичига олган тўртта боб, хулоса, фойдаланилган адабиётлар рўйхатидан иборат. Ишнинг ҳажми 254 бетни ташкил этади.

ДИССЕРТАЦИЯНИНГ АСОСИЙ МАЗМУНИ

Диссертациянинг кириш қисмида тадқиқот мавзусининг долзарблиги ва зарурати, унинг республика фан ва технологиялари ривожланишининг асосий устувор йўналишларига мослиги, мавзуга оид хорижий илмий тадқиқотлар шарҳи, муаммонинг ўрганилганлик даражаси, мақсад ва вазифалари, объекти, предмети, усуллари, илмий янгилиги, амалий натижаси, натижаларнинг жорий қилиниши, апробацияси, диссертациянинг ҳажми ва тузилиши ёритилган.

Диссертациянинг биринчи боби “Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси фаолиятининг умумий тавсифи ва илмий-назарий асослари” деб номланади, унда ҳукумат, Вазирлар Маҳкамаси тушунчаси, унинг тузилиши, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси фаолиятига оид ҳуқуқий асос ва муносабатларнинг ривожланиш босқичлари, ҳукуматнинг давлат ҳокимияти органлари тизимида тутган ўрни ва мақоми, ривожланган

демократик мамлакатларда ҳукуматни шакллантириш ва уни фаолияти натижасига кўра жавобгарликка тортишга оид ҳуқуқий асослар ёритилган.

Ўзбекистон сиёсий мустақилликка эришгач, ўзининг давлат ҳокимияти органларини ўзи мустақил шакллантирди ва бунда ижро этувчи ҳокимиятни ифода этувчи тузилма сифатида Вазирлар Маҳкамаси ташкил этилди. Истиқлолнинг дастлабки йилларидан бошлаб то ҳозирги кунга қадар ушбу ҳокимият тармоғининг ривожланиш босқичларини тадқиқотчи 4 та муҳим босқичга бўлиб таҳлил қилади.

Бунда ушбу жараёнларни аввало собиқ иттифоқ даврининг охириги йилларидан бошлаб то мустақил Ўзбекистон Республикасининг конституцияси қабул қилинган 1992 йилгача бўлган даврни **биринчи босқич даври**, 1992 йилдан бошлаб 2003 йилгача бўлган даврни **иккинчи босқич** сифатида, 2003 йилдан 2019 йилгача бўлган вақт оралиғидаги жараёнларни эса **учинчи босқич** сифатида ҳамда 2019 йил декабрдан кейинги даврни охириги **тўртинчи босқич** сифатида кўрсатиб, ушбу босқичларда ижро этувчи ҳокимият доирасида амалга оширилган ташкилий-ҳуқуқий ислохотларнинг мазмун-моҳиятини очиқ беришга ҳаракат қилган.

Тадқиқотчи Ўзбекистоннинг суверен республика сифатида эълон қилинган пайтгача ва мустақилликдан кейинги йиллар давомида ижро этувчи ҳокимият фаолияти ҳуқуқий асосларининг назарий таҳлиliga кўра, қуйидаги, яъни: 1) истиқлолгача бўлган даврда ҳам Ўзбекистоннинг янгича давлат бошқаруви шаклига ўтиш бўйича фаол ҳаракатларнинг амалга оширилганлиги; 2) ижро ҳокимияти раҳбари сифатида президентлик институтининг 1990 йилда МДХ давлатлари ичида биринчилардан бўлиб таъсис этилганлиги; 3) ижро этувчи тузилма сифатидаги мустақил Министрлар Советининг президент маъмурияти билан қўшиб юборилиши орқали президент ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамасига айланрилиши; 4) Вице-президент лавозимининг таъсис этилиши ва қисқа муддатда ушбу лавозимнинг тугатилиши; 5) Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг қабул қилиниши билан давлат ҳокимиятининг тақсимланиши тамойилининг асосий ҳужжатда акс этиши ва илк Вазирлар Маҳкамаси ҳуқуқий асосларининг белгиланиши; 6) дастлабки 10 йилдан ортиқ муддат давомида ижро этувчи ҳокимиятнинг бевосита президент томонидан бошқарилганлиги; 7) президентнинг Вазирлар Маҳкамаси раиси эканлигига доир норманинг қонунчиликдан чиқарилиши; 8) президентнинг ижро этувчи ҳокимият бошлиғи эканлигига оид қонуннинг бекор қилиниши; 9) Вазирлар Маҳкамаси фаолиятига раҳбарликнинг бевосита Бош вазирга юкланишига оид ҳуқуқий асосларнинг яратилиши; 10) Бош вазир лавозимига номзоднинг сайловларда ғолиб бўлган партия ёки тенг миқдордаги кўпчилик ўринларни эгаллаган партиялар томонидан тақдим этилиши ва уни истеъфога чиқариш тартибларининг белгиланиши; 11) Конституция ва янги таҳрирдаги махсус қонунда Вазирлар Маҳкамасининг фаолияти, вазифа ва функцияларига доир тартибларнинг батафсил белгиланиши каби муҳим жараёнлар содир бўлганлиги тўғрисида хулосага келади.

Тадқиқотчи, ҳукуматнинг давлат ҳокимияти органлари тизимида тутган ўрни ва муҳим ролини таҳлил қилиб, унинг давлат бошлиғи сифатида президент, олий вакиллик органи Олий Мажлис ва суд ҳокимияти органлари билан ўзаро муносабатлари табиатини ўрганиш асосида барча ҳокимият тармоқлари фаолиятини самарали тарзда ташкил этиш учун ҳукумат фаолиятининг аҳамияти ниҳоятда муҳим эканлигини қайд этади.

Диссертант томонидан аввало, Ю.Тихомиров, Д.Ковачев, В.Чиркин, Ш.Андраш, Н.Горшкова, Л.Калинина, А.Рахмонов, Р.Ҳакимов каби олимларнинг ижро этувчи ҳокимият тушунчаси тўғрисидаги фикрлари, илмий таҳлилларини тадқиқ қилиш орқали, бугунги кунда мамлакатимизда амалга оширилаётган демократик ислохотлар кўлами ва ҳажмидан, шунингдек ҳар бир давлат органи фуқароларни рози қилиши улар фаолиятининг бош мезони эканлигига оид талаблардан келиб чиқиб, тадқиқот ишида Ижро этувчи ҳокимият – давлат ва жамият ҳаёти барча соҳаларининг самарали фаолиятига марказий ва маҳаллий даражада раҳбарликни амалга оширадиган, қонунлар ва президент қарорларининг ижросини таъминловчи, ушбу ижрони таъминлаш мақсадида норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар қабул қилувчи, мажбурлов воситаларига эга бўлган ва фаолиятида фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликлари ҳамда манфаатларини ифода этувчи давлат ҳокимиятининг мустақил тармоғидир, деган муаллифлик таърифини келтиради. Бунда диссертант томонидан ижро этувчи ҳокимиятнинг фаолияти давомида инсон ҳуқуқ ва эркинликларини таъминлаш устувор ўринга эга эканлигини таъкидлайди.

Шунингдек, тадқиқотда «Давлат бошқаруви» категорияси билан «ижро этувчи ҳокимият» тушунчалари ўртасидаги тафовут ва ўхшашликка оид ҳолатларни тадқиқ қилган К.Бельский, Р.Асланян, Л.Калинина, М.Ахмедшаева, А.Рахмоновларнинг фикрларини ўрганиш асосида, бошқарув тушунчаси нафақат ижро этувчи ҳокимият тармоғига, балки, давлат ҳокимиятининг барча тармоқларига тегишли тушунча бўлиб, суд фаолияти, назорат, контроль ва яна давлатнинг бир қатор муҳим функцияларини амалга оширувчи органлар фаолияти учун ҳам хос бўлган ҳодиса эканлиги таъкидланиб, давлат ҳокимияти барча тармоқларини фаолияти мавжуд бўлиши учун албатта бошқарув бўлиши зарурлиги таъкидланади. Шунингдек, тадқиқотчи давлат бошқаруви ижро ҳокимияти учун ҳам хос бўлган хусусият эканлигини асослаб, ушбу бошқарув ижро этиш фаолиятини амалга оширишнинг бир шакли эканлигини таъкидлайди.

Тадқиқотчи, ижро этувчи ҳокимиятнинг марказий органи сифатида ҳукуматга доир М.Чудаков, Р.Енгибарян, Э.Тадевосян, Л.Энтинлар, шунингдек, ҳукуматнинг конституциявий-ҳуқуқий мақомига оид Д.Выголовский, Р.Асланян, Р.Ҳакимовларнинг фикр ва мулоҳазаларини умумлаштирган ҳолда, Вазирлар Маҳкамасига қуйидаги мазмундаги муаллифлик таърифини тақдим этади: Вазирлар Маҳкамаси – давлат ва жамият ҳаёти барча соҳаларининг самарали фаолиятига раҳбарликни, қонунлар, Олий Мажлиснинг қарорлари ва давлат бошлиғи фармонлари, қарорлари ҳамда фармойишларининг ижросини амалга оширадиган, ушбу ижрони таъминлаш учун норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар қабул қилувчи, фаолиятида фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликлари ҳамда

манфаатларини ифода этувчи ижро этувчи ҳокимиятнинг марказий коллегиял органидир.

Шунингдек, тадқиқотда назарий ва ҳуқуқий асослар таҳлилига мувофиқ, Вазирлар Маҳкамасининг мақомини белгилаб берувчи қуйидаги белгилар келтириб ўтилади: 1) ҳуқуқий мақомининг юқори турувчи давлат ҳокимияти органлари қарори ва қонунчилик асосида белгиланиши; 2) ҳукуматнинг қуйи турувчи ижро ҳокимияти органлари фаолиятини бошқариши, йўналтириши ва назорат қилиши; 3) ҳукумат фаолиятида ижтимоий ҳаётнинг деярли барча соҳа ва тармоқларини қамраб олиши; 4) фаолиятининг давлат бюджети томонидан молиялаштирилиши; 5) олдига қўйилган вазифаларни давлат ҳокимияти ваколатлари асосида амалга ошириши ва мажбурлов воситаларига эга бўлиши; 6) амалдаги қонунчиликка биноан, бажарилиши шарт бўлган норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар шаклидаги қарорлар қабул қилиши; 7) фаолиятида парламент ва президент олдида ҳисобдор бўлиши ҳамда жавобгарлигининг белгиланиши.

Тадқиқотчи, хорижий мамлакатлар конституциявий-ҳуқуқий асосларини таҳлил қилиш орқали ҳукуматни шакллантиришнинг асосан «парламентар» ва «нопарламентар» усулларда амалга оширилиши мумкинлигини таъкидлайди. Ҳукуматни шакллантиришнинг “парламентар” усули парламент ва аралаш бошқарув шаклидаги давлатларга хос хусусият эканлиги тўғрисидаги фикрларга қўшилган ҳолда ушбу тизимда айнан парламент қуйи палатасига бўлиб ўтган сайловларда кўпчилик ўринни қўлга киритган сиёсий партия ҳукумат раҳбари ва аъзоларини шакллантиришини таъкидлайди. Шунингдек, у Ҳукумат раҳбарининг парламент томонидан аниқланиши ва федерал президент томонидан тасдиқланиши (Германия Федератив Республикаси асосий қонунининг 63-моддаси), ёки монарх томонидан тайинланиши (Япония конституциясининг 6-моддаси), республика президентининг сайлов натижаларини инобатга олган ҳолда Республика Ассамблеясидаги сиёсий партиялар билан маслаҳатлашувларидан сўнг тайинланиши (Португалия конституциясининг 187-моддаси) каби тартиблар амал қилишини таъкидлаб, ушбу жараёнларда президент ёки монархнинг ҳукумат раҳбарини тайинлаш тўғрисидаги қарори “рамзий” аҳамиятга эга эканлигини қайд этади.

Тадқиқотчи томонидан ҳукуматни шакллантиришнинг «нопарламентар» усули президентлик республикаларида ва айрим монархия бошқаруви шаклидаги давлатларда амал қилиши, бунда ижро этувчи ҳокимият султонга тегишлилиги ва унинг аъзоларини султоннинг ўзи шакллантириши (Бруней султонлиги конституцияси 3-қисм 4-моддаси, Саудия Арабистони Асосий Низоми 56, 57-моддалари, Қатар конституцияси 117, 118-моддалари) ҳамда президентлик бошқарув шаклидаги давлатларда давлат бошлиғи ижро этувчи ҳокимият аъзоларини хоҳишига кўра шакллантириши (Бразилия конституциясининг 84-моддаси, Колумбия конституциясининг 120-моддаси, Мексика конституциясининг 89-моддаси) ва унинг мансабдорларини лавозимдан озод этиши, шунингдек, АҚШ Бразилия ва Мексика каби давлатларда ҳукумат яхлит коллегиял орган сифатида мавжуд бўлмаслигига оид ҳуқуқий асослар қиёсий-ҳуқуқий жиҳатдан таҳлил қилиниб, Ўзбекистон Республикаси Ҳукуматини шакллантириш жараёни ҳам айнан парламентар

усулга хос эканлиги қайд этилиб, бу тизимнинг ижобий жиҳатлари санаб ўтилади.

Диссертациянинг иккинчи боби «**Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси фаолиятининг ташкилий-ҳуқуқий асослари**» деб номланиб, унда Вазирлар Маҳкамасини шакллантириш тартиби ва асослари, унинг функция ва ваколатлари ҳамда уларни амалга ошириш механизмлари, ҳукумат таркибидаги вазирлик ва давлат қўмиталарининг вазифалари, Ўзбекистон Республикаси Ҳукуматининг энг муҳим фаолият турларидан бири сифатида ҳуқуқ ижодкорлик фаолияти жараёни ва тартиби каби масалалари ёритилган.

Тадқиқотчи томонидан Бош вазир лавозимига номзоднинг парламент ҳар икки палатаси эмас, балки, фақатгина қуйи палата томонидан овоз бериш орқали шакллантирилиши зарурлиги, сабаби, Бош вазир лавозимига номзодни кўрсатиш қуйи палата учун бўлиб ўтган сайловлар натижаларига боғлиқ эканлиги, бунда номзод сайловда энг кўп депутатлик ўринларини олган сиёсий партия ёки тенг миқдордаги энг кўп депутатлик ўринларини қўлга киритган бир неча сиёсий партия томонидан таклиф этилиши партиявий мақсад-муддаоларни рўёбга чиқаришнинг воситаси сифатида қаралиши таъкидланган. Сенат тўғрисидаги қонунга кўра, юқори палата ҳудудийлик принципи асосида шакллантирилиши белгиланган. Унда партиявий мақсад йўқ. Шу сабабли уни партиявий мақсад ва муддаога дахлдор сиёсий жараёнга боғлаб қўйиш керак эмас. Ҳукумат раҳбарининг фақатгина парламент қуйи палатаси розилиги билан шакллантирилиши амалиёти МДҲ (Россия, Қозоғистон) ва хориж (Польша) амалиётида ҳам мавжудлиги алоҳида қайд этилади.

Шунга кўра, Бош вазир лавозимига номзоднинг фақатгина Қонунчилик палатаси депутатлари кўпчилик қисмининг овозини олиш орқали президент томонидан тайинланишига оид ҳуқуқий асосларни конституция ва қонунчиликда мустаҳкамлаш таклиф этилган.

Тадқиқотчи томонидан қатор давлатлар амалиёти асосида Бош вазир ва ҳукумат аъзолари Ўзбекистон фуқаролари бўлиши, давлат тилини билиши ва олий маълумотга эга бўлиши кераклиги, шунингдек, Польша, Греция, Қозоғистон, Озарбайжон, Австрия, Германия ва қатор ривожланган давлатлар конституциявий амалиётида мавжуд бўлганидек, Бош вазир ва ҳукумат аъзоларининг лавозимга киришишларидан олдин белгиланган тартибда қасамёд қабул қилишларига оид тартибларни қонунчиликка киритиш зарурлиги таъкидланган.

Бош вазирнинг мамлакат сиёсий ҳаётида тутган ўрни ва жамият ҳаётидаги мавқеидан келиб чиқиб, диссертант унинг қасамёд матнини қуйидагича белгилашни таклиф этади:

Ўзбекистон халқига садоқат билан хизмат қилишга, республика Конституцияси ва қонунларига қатъий риоя этишга, фаолиятимда фуқароларнинг ҳуқуқлари ва эркинликларига оғишмай риоя этилишини таъминлашга, Ўзбекистон Республикаси Бош вазири зиммасига юклатилган вазифаларни виждонан бажаришга, Вазирлар Маҳкамасининг яқин муддатга ва узоқ истиқболга мўлжалланган ҳаракатлар дастурини амалга оширилишига бор кучим ва имкониятларимни сафарбар этишга тантанали қасамёд қиламан.

Вазирлар Маҳкамаси аъзосининг қасамёд матнини эса, қуйидаги мазмунда таклиф этади:

Ўзбекистон халқига садоқат билан хизмат қилишга, республиканинг Конституцияси ва қонунларига қатъий риоя этишга, фаолиятимда фуқароларнинг ҳуқуқлари ва эркинликларига оғишмай риоя этилишини таъминлашга, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси аъзоси сифатида раҳбарлик қиладиган соҳам зиммасига юклатилган вазифаларни виждонан бажаришга, Вазирлар Маҳкамасининг ҳаракатлар дастури билан ўзаро боғлиқ бўлган, истиқболга мўлжалланган мақсадли кўрсаткичлар ва вазифаларга эришиш борасидаги ҳуқуқий, иқтисодий, ижтимоий, ташкилий-техник чора-тадбирларни назарда тутувчи ҳаракатлар режамни амалга оширилишига бор кучим ва имкониятларимни сафарбар этишга тантанали қасамёд қиламан.

Тадқиқотчи ҳукумат ваколатларини тадқиқ қилган М.Топоркованинг ва миллий ҳамда хорижий қонунчилик ҳужжатларини таҳлил қилиш орқали Бош вазир ўринбосарлари айни пайтда қонунчиликда белгиланмасида, қўшимча ваколатга эга бўлиб вазир ва бошқа давлат бошқарув органларининг раҳбари сифатида фаолият олиб бораётганликлари сабабли, Ўзбекистон Республикаси Конституцияси ва «Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси тўғрисида»ги Қонунга Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг биринчи ўринбосари ва ўринбосарлари вазир ва давлат қўмитаси раиси бўлишлари, шунингдек, бошқа давлат органларига раҳбарлик қилишлари мумкинлигига оид ҳуқуқий асосларни киритиш лозимлигини таъкидлайди.

Тадқиқотчи, юридик фанда ҳукуматнинг функция ва ваколатларини тадқиқ қилган М.Ахмедшаева, С.Сосновский, С.Дмитриев, Ю.Соколова, А.Нечкин каби олимларнинг фикр ва мулоҳазаларини таҳлил қилиш асносида, Ҳукумат ўз ваколатлари доирасида биринчи навбатда қонунлар ижросини ташкиллаштириши, сўнгра эса, ижро этувчи ҳокимиятнинг қуйи органлари фаолиятини мувофиқлаштириши ва назорат қилиб боришини таъкидлаб, жаҳонда унинг коллегиял орган сифатидаги сиёсий масалаларни ва умумий бошқарув соҳасидаги муаммоларни ҳал қилиш борасидаги ваколатлари доираси кўп жиҳатдан мамлакатнинг бошқарув шакли, сиёсий режимнинг характери, сиёсий кучларнинг мутаносиблиги ва тарихий анъана ҳамда одатларга ҳам бевосита боғлиқлигига алоҳида эътибор қаратади.

Тадқиқот ишида ҳукуматнинг асосий ваколатлари келтириб ўтилган қонунда унинг ҳуқуқий сиёсатни амалга ошириш билан боғлиқ бўлган ўта муҳим ваколатлари мустаҳкамланмаганлиги қайд этилади. Зеро, конституция 98-моддасида Вазирлар Маҳкамасининг фуқароларнинг ҳуқуқлари ҳамда қонуний манфаатларини ҳимоя қилиш бўйича чора-тадбирларни амалга ошириши мустаҳкамланган. Шунингдек, қонунлар ижроси механизми ҳам ҳукуматнинг ҳуқуқий сиёсатисиз амалга ошмайди. Шунга кўра, «Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси тўғрисида»ги Қонунда алоҳида «Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг ҳуқуқий сиёсатни юритиш соҳасидаги ваколатлари», деб номланувчи янги 20¹-моддани киритиш зарурлиги асосланиб унинг муаллифлик матни таклиф этилган.

Тадқиқотчи томонидан Вазирлар Маҳкамасининг ҳуқуқ ижодкорлик фаолияти – давлат бошқаруви ва ижро ваколатларини бажариш, шунингдек, норматив-ҳуқуқий тартибга солиш функциясини амалга ошириш мақсадида Конституция ва қонун ҳужжатларига риоя этган ҳолда ҳамда уларни қўллаш юзасидан амалга ошириладиган ҳуқуқни яратишга қаратилган расмий фаолиятдир, деган муаллифлик таърифи илгари сурилган.

Қонунчиликка мувофиқ, баённома тарзидаги ҳуқуқий ҳужжат шакли белгиланмаган. Бироқ, ҳукумат фаолиятига оид ҳуқуқий асосга кўра, амалиётда Вазирлар Маҳкамасининг қарорлари баённома тарзида расмийлаштирилмоқда. Тадқиқотда қонунчилик техникаси талабларига биноан, Вазирлар Маҳкамаси мажлисида баённома юритилиши ҳамда ҳукумат норматив-ҳужжатлари фақатгина қарорлар шаклида расмийлаштирилишига оид тартибларни «Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси тўғрисида»ги Қонун ва унинг регламентида белгилаш кераклиги асосланган.

Диссертациянинг учинчи боби «**Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг давлат ҳокимияти органлари билан ўзаро муносабати механизмлари**» деб номланиб, унда Вазирлар Маҳкамасининг Ўзбекистон Республикаси Президенти билан ўзаро алоқалари, шунингдек, ҳукуматнинг Олий Мажлис билан қонунлар қабул қилиш жараёни ва жавобгарлигига оид жараёнлардаги алоқаси, бундан ташқари ижро этувчи ҳокимиятнинг суд ҳокимияти органлари билан бир неча йўналишларда кечадиган муносабатларнинг ҳуқуқий табиати таҳлил қилинган.

Тадқиқотчи, президентнинг бевосита ижро этувчи ҳокимият билан алоқалари юзасидан илмий изланиш олиб борган Х.Метин ва М.Синар, Л.Лавренс ва К.Санстейн, Г.Брианлар, В.Чиркин, А.Шипанов, В.Прокофьев, Д.Виголовский, Е.Осавелюк ва М.Ахмедшаеваларнинг илмий-назарий фикр ва мулоҳазаларини таҳлил қилиб, конституцияда белгиланган ваколатга кўра президентнинг давлат раҳбари сифатидаги асосий вазифаси барча ҳокимият тармоқларининг баҳамжихатликда фаолият олиб боришларини таъминлаш эканлигини, бунинг учун эса, унда барча ҳокимият тармоқларига нисбатан муайян конституциявий-ҳуқуқий ваколатларнинг бўлиши зарурий аҳамиятга эга эканлигини таъкидлайди.

Шунингдек, тадқиқотда президентнинг Вазирлар Маҳкамаси билан ўзаро фаолиятини таҳлил қилиш орқали ушбу муносабатларни шартли равишда уч гуруҳга бўлиб ўрганиш мумкинлигини таъкидлаб: биринчи гуруҳга, президентнинг Вазирлар Маҳкамаси таркибини шакллантириш борасидаги ваколатларига доир ўзаро ҳамкорлигини белгиловчи қоидаларни; иккинчи гуруҳга, бевосита ҳукуматнинг фаолияти давомида қабул қиладиган норматив-ҳуқуқий ҳужжатларига нисбатан президентнинг уларни бекор қилиш ва ҳукуматнинг мажлисларида раислик қилиш борасидаги фаолияти асосларини; учинчи гуруҳга, президентнинг ҳукуматга нисбатан билдирилган ишончсизлик вотуми ҳолатида ёки унинг ўзи томонидан ҳукумат аъзоларини истеъфога чиқариш юзасидан тегишли қарор қабул қилиш билан боғлиқ фаолияти ҳуқуқий асосларини киритади.

Шунингдек, тадқиқотчи қонунчиликдаги ҳукумат қарорлари Бош вазир томонидан имзолангунга қадар ва Бош вазир раислигида ўтказилган мажлис баённомаси имзолангунга қадар президент администрацияси билан келишилиши кераклиги тўғрисидаги қоидалар юзасидан фикр юритиб, ҳукумат қарорларини имзолашдан олдинги ушбу тартибларни қайта кўриб чиқиш зарурлигини таъкидлайди. Сабаби, конституциянинг 11 ва 98-моддаларига кўра ҳукумат, ижро этувчи ҳокимиятни ифода этувчи мустақил ҳокимият тармоғидир. Конституциянинг 93-моддаси ва махсус қонуннинг 35-моддасига биноан, президентнинг ижро этувчи ҳокимият марказий органи ҳуқуқий ҳужжатларини бекор қилишга ҳақли эканлиги эса, тегишли ҳуқуқий тартиб орқали унинг ҳукуматга нисбатан таъсир кучига эга бўлиб, ушбу ҳокимият тармоғини мувозанатда сақлашда аҳамиятга эгаллиги қайд этилади.

Тадқиқот ишида хорижий мамлакатлар ҳуқуқий амалиёти таҳлилига кўра, «Ўзбекистон Республикасининг Парламент назорати тўғрисида»ги қонунда парламент назорати натижаларига мувофиқ Олий Мажлис Қонунчилик палатаси томонидан Ҳукумат раҳбарига нисбатан ишончсизлик вотуми билдириш тартиби ва механизмларини белгиловчи қоидаларни киритиш зарурлиги асосланади.

Муаллиф томонидан суд қарорларини ижро этиш вазифаси прокуратура органлари эмас, балки, ижро этувчи ҳокимият органлари томонидан амалга оширилиши зарурлиги, бу ўз навбатида ҳокимиятлар тақсимланиши тамойилига ҳам мувофиқ келиши, хорижда, хусусан, Туркия, Озарбайжон, Арманистон, Грузия, Италия ва Германия каби давлатларда суд органларининг ҳужжатлари айнан ижро этувчи ҳокимият органлари томонидан амалга оширилиши алоҳида қайд этилади.

Тадқиқотда «Тезкор-қидирув фаолияти тўғрисида»ги, «Ички ишлар органлари тўғрисида»ги, «Давлат божхона хизмати тўғрисида»ги қонунлари, «Адлия вазирлиги тўғрисидаги низом» ва Ўзбекистон Республикасининг Жиноят процессуал кодексидаги қоидалар таҳлил қилиниб, ижро этувчи ҳокимият тармоқ органлари ҳам ташкил этилиши мазмун-моҳиятига кўра ҳуқуқни муҳофаза этиш функциясини амалга ошириши ва шу сабабли улар ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар қаторига кириши қайд этилади. Шу туфайли, ушбу органлар томонидан амалга ошириладиган суриштирув ва дастлабки терговнинг барча турлари ва босқичларидаги процессуал ҳаракатлардан норози бўлган шахслар судга шикоят қилишларига оид механизмларни янада такомиллаштириш зарурлиги таъкидланади.

Диссертациянинг тўртинчи боби «**Демократик ислохотлар жараёнида Вазирлар Маҳкамаси фаолияти самарадорлигини ошириш масалалари**» деб номланиб, унда Вазирлар Маҳкамаси таркибига кирувчи вазирлик ва давлат қўмиталари, бошқа ижро этиш функциясини амалга оширувчи органлар фаолиятига оид ҳуқуқий асосларни такомиллаштириш, шунингдек ҳукумат фаолиятини рақамлаштириш масалалари ҳамда ижро этувчи ҳокимиятнинг конституциявий-ҳуқуқий жавобгарлигига оид ҳуқуқий асосларни такомиллаштириш масалалари ёритилган.

Диссертант, А.Азизхўжаев, Э.Хожиев, Д.Овсянколарнинг ижро ҳокимияти марказий органлари тўғрисидаги фикрларини тадқиқ қилиш асносида вазирлик, давлат қўмитаси, агентлик, давлат инспекцияларига муаллифлик таърифини келтиради ва уларни тегишли қонун ҳужжатларида акс эттириш кераклигини таъкидлайди.

Шунингдек, тадқиқотда ҳукумат фаолиятини тартибга солувчи «Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси тўғрисида»ги Қонун билан белгиланмаган, бироқ ижро ҳокимияти органлари тизими ва тузилмаси ҳамда ушбу органлар фаолиятининг асосий йўналишларини белгиловчи, уларнинг бир-биридан фарқли хусусиятларини ўзида акс эттирувчи, улар марказий ва ҳудудий органлари тизимини мустаҳкамловчи, уларнинг ҳуқуқ ҳамда мажбуриятларини акс эттирувчи алоҳида «Ижро ҳокимияти органлари тизими тўғрисида»ги қонунни қабул қилиш зарурияти асосланади.

Бугунги кунда амалга оширилаётган конституциявий ва маъмурий ислохотлар жараёни ҳамда шаклланган ҳуқуқий асосларга кўра, эндиликда ҳокимларнинг тегишли ҳудудлардаги маҳаллий кенгашларга раҳбарлик қилишига оид ҳуқуқий амалиётни ўзгартириш, улар фақатгина ҳудуднинг ижроия органи раҳбари эканлигини белгилаш ҳамда уларнинг зиммасига юкланган вазифаларни виждонан бажармаганлик ҳолатида уларга нисбатан тегишли кенгаш депутатлари томонидан ишончсизлик вотуми билдириш орқали жавобгарликка тортишни белгиловчи асосларни конституция ва қонунларда акс эттириш зарурлиги асосланган.

Муаллиф «Электрон Ҳукумат» тизими тўғрисидаги Н.Данилов, А.Юртаев, С.Содиқов, И.Мальгасов каби тадқиқотчиларнинг ишларини тадқиқ қилган ҳолда, рақамлаштириш солиқ ва йиғимларни бошқариш тизими, бюджет ижросини назорат қилиш, рақамли имзо орқали фуқароларни идентификациялаш ва давлат хизматлари кўрсатишни соддалаштирганлигини, шунингдек, бу тизим корхоналар ва аҳолига маъмурий юкни сезиларли даражада камайтириб, фуқароларга давлат органлари томонидан тезкор, самарали, қулай ҳамда камҳарж давлат хизмати кўрсатилишига сабаб бўлаётганлигини таъкидлайди.

Бугунги кунда Ўзбекистонда Ягона интерактив давлат хизматлари портали (my.gov.uz) орқали 349 турдаги хизматлар кўрсатилмоқда. Бу эса давлат томонидан кўрсатиладиган хизматларнинг 30 фоизини ташкил этади. Шу сабабли, «Электрон Ҳукумат» тизимидан «Рақамли Ҳукумат»га ўтиб давлат бошқарувини янада такомиллаштириш орқали фуқароларга янада кенгрок тарзда давлат хизматини таъминлаш зарурлиги асосланган.

Муаллифнинг фикрига кўра, конституцияда ҳукуматга нисбатан парламент томонидан ишончсизлик вотуми билдириш мезонлари, сабабларини белгилаб берувчи ҳуқуқий асосларни такомиллаштириш орқали ҳукуматнинг олий вакиллик органи олдидаги масъулиятини яна бир қарра оширишга эришиш мумкин. Жумладан, Бош вазир ва Қонунчилик палатаси ўртасида доимий зиддиятлар юзага келган тақдирда, яъни Вазирлар Маҳкамаси Олий Мажлис Қонунчилик палатасига тақдим этган Ўзбекистон Республикаси Давлат бюджети ижроси тўғрисидаги йиллик ҳисоботнинг қуйи

палата томонидан қабул қилинмаслиги, шунингдек, Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг палаталари ўз мажлисларида Бош вазирнинг мамлакатни ижтимоий-иқтисодий ривожлантиришнинг айрим долзарб масалалари юзасидан ҳисоботини қонунга мувофиқ парламент сўрови тартибда эшитиб, унга нисбатан жиддий эътирозлар бўлганлиги сабабли қабул қилмаслиги каби ҳолатларда Қонунчилик палатаси депутатлари томонидан Ўзбекистон Республикаси Президенти номига расман киритилган таклиф бўйича Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси палаталарининг қўшма мажлиси муҳокамасига Бош вазирга нисбатан ишончсизлик вотуми билдириш ҳақидаги масалани киритишга оид асосларни қонунчиликка киритиш зарурияти асосланган.

ХУЛОСА

Илмий-тадқиқот иши натижасида қуйидаги хулоса, назарий ва амалий таклиф ҳамда тавсиялар ишлаб чиқилди:

I. Илмий-назарий хулосалар

1. Ижро этувчи ҳокимият бу – давлат ва жамият ҳаёти барча соҳаларининг самарали фаолиятига марказий ва маҳаллий даражада раҳбарликни амалга оширадиган, қонунлар ва президент қарорларининг ижросини таъминловчи, ушбу ижрони таъминлаш мақсадида норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар қабул қилувчи, мажбурлов воситаларига эга бўлган ва фаолиятида фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликлари ҳамда манфаатларини ифода этувчи давлат ҳокимиятининг мустақил тармоғидир, деган муаллифлик таърифи илгари сурилди.

2. Ижро этувчи ҳокимиятнинг конституциявий-ҳуқуқий мақоми – бу Конституция ва қонунларда белгиланган ижро ҳокимиятини шакллантириш тартиби, унинг ҳуқуқ ва ваколатларини белгиловчи, шунингдек, унинг бошқа давлат органлари билан ўзаро муносабатларини тартибга солувчи ҳамда ҳисобдорлиги ва жавобгарлигига оид конституциявий-ҳуқуқий нормалар мажмуидир, деган муаллифлик таърифи илгари сурилди.

3. Муаллифлик таърифи сифатида, Вазирлар Маҳкамаси – давлат ва жамият ҳаёти барча соҳаларининг самарали фаолиятига раҳбарликни, қонунлар, Олий Мажлиснинг қарорлари ва давлат бошлиғи фармонлари, қарорлари ҳамда фармойишларининг ижросини амалга оширадиган, ушбу ижрони таъминлаш учун норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар қабул қилувчи, фаолиятида фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликлари ҳамда манфаатларини ифода этувчи ижро этувчи ҳокимиятнинг марказий коллегиял органидир.

4. Муаллифлик таърифи сифатида, Вазирлар Маҳкамасининг ҳуқуқ ижодкорлик фаолияти – давлат бошқаруви ва ижро ваколатларини бажариш, шунингдек, норматив-ҳуқуқий тартибга солиш функциясини амалга ошириш мақсадида Конституция ва қонун ҳужжатларига риоя этган ҳолда ҳамда уларни қўллаш юзасидан амалга ошириладиган ҳуқуқни яратишга қаратилган расмий фаолиятдир.

5. Вазирлар Маҳкамасининг норматив-ҳуқуқий ҳужжатларни қабул қилиш фаолиятдан кўзланган мақсад сифатида қуйидагиларни кўрсатиш мумкин:

биринчидан, бошқарув ва ижро этиш соҳаси доирасидаги муносабатларда давлат сиёсатини ишлаб чиқиш ва уларни амалга ошириш;

иккинчидан, давлат дастурларини ижро этиш юзасидан ташкилий ва ҳуқуқий воситаларни белгилаш;

учинчидан, қонунларни ижро этиш механизмларини ўзида ифода этиш;

тўртинчидан, ҳукуматга бўйсунувчи ижро ҳокимияти тармоқ органлари фаолиятини норматив-ҳуқуқий жиҳатдан таъминлаш;

бешинчидан, фавқулодда зарур бўлган масалаларни тезкорлик билан ҳал этиш;

олтинчидан, ижро ҳокимияти марказий органлари ўртасида вазифаларни тақсимлаш улар фаолиятида ўзаро ҳамкорликни таъминлаш ва ҳоказо.

6. Агентлик – белгиланган фаолият соҳасида давлат хизматларини кўрсатиш, мулкни бошқариш, ҳуқуқларни ҳимоя ва муҳофаза қилиш соҳасида ягона давлат сиёсатини амалга оширадиган ҳамда ҳуқуқни қўллаш функцияларини бажарадиган ижро ҳокимияти органи, деган муаллифлик таърифи илгари сурилди.

7. Давлат инспекцияси – фаолиятнинг муайян соҳасида қонун ҳужжатлари, стандартлар ва бошқа талабларнинг бажарилиши устидан назорат қилиш бўйича давлат сиёсатини амалга оширадиган, муайян фаолият турларини лицензияловчи махсус ваколатли ижро ҳокимияти органи деган муаллифлик таърифи илгари сурилди.

II. Норматив-ҳуқуқий ҳужжатларни такомиллаштиришга оид таклиф ва тавсиялар

1. Хорижий мамлакатларнинг ҳукуматни шакллантиришда парламентнинг фақатгина қуйи палатаси иштироки асосида шакллантиришга оид конституциявий-ҳуқуқий тажрибасини миллий қонунчиликда акс эттириш лозим. Шу сабабли, Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 78-моддаси 1-қисми 15-бандидаги «Ўзбекистон Республикаси Президентининг тақдимига биноан Ўзбекистон Республикаси Бош вазирини номзодини кўриб чиқиш ва тасдиқлаш», деган қонуннинг Конституциянинг Қонунчилик палатасининг мутлақ ваколатлари белгиланган 79-моддасида акс эттириш, шунингдек, Конституциянинг 98-моддаси 7, 8, 9-қисмлари ва «Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси тўғрисида»ги Қонунининг 6-моддаси 2, 4 ва 5-қисмларидаги «Олий Мажлис палаталарининг», «Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенати» ва «Сенат» деган жумлаларни, ҳамда бошқа қонун ҳужжатларидаги Бош вазирни шакллантириш жараёнида Сенатнинг иштирокини акс эттирувчи қоидаларни олиб ташлаш мақсадга мувофиқ.

2. Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 98-моддаси ўн биринчи қисми ва «Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси

тўғрисида»ги Қонуннинг 6-моддаси 6-қисмида ҳукумат аъзоларини парламент таркибий тузилмаларига ким тақдим этиши мавҳум тарзда ифодаланган. Биз Конституциянинг 98-моддаси ўн биринчи қисми ва «Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси тўғрисида»ги Қонуннинг 6-моддаси еттинчи қисмини куйидаги биринчи жумла билан тўлдиришни таклиф этамиз: яъни, «Вазирлар Маҳкамаси аъзолигига номзодлар Қонунчилик палатасидаги масъул қўмита, сиёсий партиялар фракциялари ва депутатлар гуруҳларига Ўзбекистон Республикаси Бош вазири томонидан таклиф этилади».

3. Ўзбекистон Республикаси «Вазирлар Маҳкамаси тўғрисида»ги қонуннинг 6-моддаси тўққизинчи қисмидан сўнг ўнинчи қисм сифатида «Бош вазир ва Вазирлар Маҳкамаси аъзолари Ўзбекистон Республикаси фуқароси бўлишлари шарт. Шунингдек, улар давлат тилини билишлари ва олий маълумотга эга бўлишлари керак», деган янги қондани киритиш таклиф этилади.

4. Қонун ҳужжатларида ҳукумат раҳбари лавозимини эгаллашдаги ноаниқликларни бартараф этиш учун Ўзбекистон Республикаси Конституцияси 98-моддасига Ўзбекистон Республикаси Президенти парламент палаталарига Бош вазир лавозимига номзодни тақдим этгач ушбу номзод парламент палаталари аъзолари умумий сонининг ярмидан кўпи томонидан маъқулланмаса Президент иккинчи ва зарур бўлганда учинчи маротаба парламент палаталарига бошқа янги номзодларни тақдим этиши билан боғлиқ тартибни белгилаш таклиф қилинади.

5. Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 98-моддаси ва «Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси тўғрисида»ги қонуни ҳам ҳукумат таркибида муҳим ўринга эга бўлган Бош вазир ўринбосарларининг муайян тармоқ вазирлик ёки давлат қўмитасига раҳбарлик қилиши мумкинлигига доир ҳуқуқий қондани белгиламаган. Шунга кўра ва ҳукумат раҳбари ўринбосарларининг кўшимча тарзда бошқа лавозимларни эгаллашларига оид ҳуқуқий тартибларни белгилаш зарурлигидан келиб чиқиб, Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 98-моддаси ва «Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси тўғрисида»ги қонуннинг 22-моддасига, «Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг биринчи ўринбосари ва ўринбосарлари вазир ва давлат қўмитаси раиси бўлишлари, шунингдек бошқа давлат органларига раҳбарлик қилишлари мумкин», деган қондани киритиш лозим.

6. Ҳукуматни ташкил этиш асослари ва фаолияти конституцияда белгиланганлиги ҳамда унинг фаолияти конституциявий-ҳуқуқий фаолият эканлиги сабабли, ижро ҳокимиятини тартибга солувчи махсус қонун ҳам конституциявий мақомга эга бўлиши зарур. Хорижий амалиёт ва Ҳукумат фаолиятининг ўта муҳим аҳамият касб этишидан келиб чиқиб, «Ўзбекистон Республикасининг Вазирлар Маҳкамаси тўғрисида»ги қонунга конституциявий қонун мақомини бериш лозим.

7. Ҳукуматнинг ҳуқуқий сиёсатни амалга ошириш билан боғлиқ бўлган муҳим ваколатини «Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси тўғрисида»ги қонунда мустаҳкамлаш учун 3-бобга алоҳида «Ўзбекистон

Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг ҳуқуқий сиёсатни юритиш соҳасидаги ваколатлари», деб номланувчи янги 20¹-моддани киритиш ва уни «Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси мамлакатда ягона давлат ҳуқуқий сиёсатини юритади; қонунлар ва бошқа норматив-ҳуқуқий ҳужжатларнинг ижроси бўйича давлат органлари ва ташкилотларнинг фаолиятини мувофиқлаштиради ва бу йўналишда услубий раҳбарликни амалга ошириш юзасидан тегишли чора-тадбирларни белгилайди; ижро этувчи ҳокимият органлари ҳуқуқ ижодкорлиги фаолиятини мувофиқлаштиради ва самарадорлигини ошириш чораларини кўради; идоравий норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар мониторингини юритиш орқали бу жараёнларни самарали ташкил этиш юзасидан тегишли чора-тадбирларни белгилайди; давлат ва хўжалик бошқаруви органлари, маҳаллий давлат ҳокимияти органлари фаолиятида ҳуқуқни қўллаш амалиётини изчил ва бир хилда таъминлаш бўйича чораларни амалга оширади; ҳуқуқий тарғиботни амалга ошириш, аҳолига қабул қилинаётган қонун ҳужжатларининг мазмун-моҳиятини етказиш юзасидан ташкилий ишларни белгилайди», мазмунида ифодалаш мақсадга мувофиқдир.

8. Юридик тил ва техниканинг талаб ва мезонларидан келиб чиқиб, «Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси тўғрисида»ги Қонуннинг 31-моддаси 2-қисми ва Вазирлар Маҳкамаси регламентининг 106-банди 1-хатбошисини «Вазирлар Маҳкамасининг мажлисида қабул қилинган қарорлар баённома тарзида расмийлаштирилади», деган қонидани «Вазирлар Маҳкамасининг мажлисида баённома юритилади ва кўрилган масалалар юзасидан қабул қилинган ҳужжатлар қарорлар шаклида расмийлаштирилади», тарзида ўзгартириш мақсадга мувофиқдир.

9. «Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси тўғрисида»ги қонуннинг Бош вазирнинг ваколатлари санаб ўтилган 21-моддаси 1-қисм 7-бандидаги, «Бош вазир давлат ва хўжалик бошқарувининг Вазирлар Маҳкамаси мажлисида кўриб чиқиш талаб этилмайдиган масалалари бўйича қарорлар қабул қилади», деган қонун нормаси матнига аниқлик киритиш ва уни «Бош вазир давлат ва хўжалик бошқарувининг Вазирлар Маҳкамаси мажлисида кўриб чиқиш талаб этилмайдиган масалаларини ҳал этади», тарзида ифодалаш мақсадга мувофиқ бўлади.

10. Вазирлар Маҳкамаси фаолиятини белгилаб берувчи қонун ҳужжатларида унинг махфий аҳамиятга эга бўлган ҳужжатларни қабул қилишига оид ҳуқуқий асослар белгиланмаган. Шу сабабли биз, «Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси тўғрисида»ги Қонуннинг 37-моддасини қуйидаги, яъни «Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг қонун билан муҳофаза қилинадиган, давлат сирини ташкил этадиган маълумотларни ўзида ифода этувчи ҳужжатлари фармойиш шаклида қабул қилинади ва уларни расмий манбалар ҳамда оммавий ахборот воситаларида эълон қилиш талаб этилмайди», деган мазмундаги янги 3-қисм билан тўлдиришни мақсадга мувофиқ деб ҳисоблаймиз.

11. Вазирлар Маҳкамасининг аъзолари бўлган вазирлар ва давлат кўмиталари раисларининг норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар қабул қилиш

ваколати ҳукумат фаолиятини белгилаб берувчи махсус қонунда акс эттирилмаган. Шу боис, «Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси тўғрисида»ги қонуннинг 24-моддаси 4-қисмини «Вазирлар ва давлат қўмиталарининг раислари қарор ва буйруқлар шаклида норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар қабул қилади», тарзида янги қоида билан баён этиш ва қонуннинг 4-қисмини тегишлича 5-қисм сифатида белгилашни лозим деб ҳисоблаймиз.

12. Мамлакат ҳудудида ёки унинг муайян ҳудудий бирлигида фавқулодда ҳолат жорий этмасдан ҳам Вазирлар Маҳкамаси томонидан чекловчи тадбирлар (карантин) жорий этишига оид тартиб қонунчиликда белгиланмаганлиги сабабли, Ўзбекистон Республикасининг «Аҳолининг санитария-эпидемиологик осойишталиги тўғрисида»ги Қонуни 31-моддаси 3-қисмини «Юқумли ва паразитар касалликларнинг пайдо бўлиш ёки тарқалиш хавфи юзага келган тақдирда Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси, Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, маҳаллий давлат ҳокимияти органлари тегишинча Ўзбекистон Республикаси Бош давлат санитария врачлари ва Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар, Тошкент шаҳар, туманлар ва шаҳарлар бош давлат санитария врачларининг, улар ўринбосарларининг тақдимномасига кўра бутун мамлакат ҳудудида ёки тегишли ҳудудларда ёнги объектларда белгиланган тартибда чекловчи тадбирлар (карантин) жорий этиши мумкин. Ушбу ҳолат фавқулодда ҳолат тартиби жорий этишни талаб қилмайди», тарзида ўзгартириш лозим.

13. Ҳуқуқий тартибга солиш амалиётидаги ҳар хилликни бартараф қилиш мақсадида, Вазирлар Маҳкамаси таркибига кирувчи вазирлик ва қўмиталар фаолиятини белгилаб берувчи барча Низомларга, «Вазирликка, қўмига Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси маъқуллаганидан кейин киритилган Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг тақдимномасига биноан Ўзбекистон Республикаси Президенти томонидан тасдиқланадиган ва лавозимидан озод қилинадиган вазир, раис бошчилик қилади», деган бир хил қоидани киритиш зарур.

14. «Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси тўғрисида»ги қонуннинг 35-моддаси 3-қисмидаги «қонун ҳужжатларида назарда тутилган ҳолларда, Вазирлар Маҳкамасининг қарорлари ва фармойишлари Бош вазир томонидан имзолангунга қадар белгиланган тартибда Ўзбекистон Республикаси Президенти Администрацияси билан келишилади», деган, шунингдек, Вазирлар Маҳкамаси Регламентининг 3-бандидаги «Ўзбекистон Республикаси Президенти Вазирлар Маҳкамаси ваколатига кирувчи масалалар юзасидан қарорлар қабул қилишга ҳақли», деган ҳамда ушбу регламентнинг 106-банди 3-хатбошисидаги, «Бош вазир раислигида ўтказилган мажлис баённомаси имзолангунга қадар Ўзбекистон Республикаси Президенти билан келишиш учун белгиланган тартибда Ўзбекистон Республикаси Президенти Администрациясига тақдим этилади», деган қоидаларни қонунчиликдан чиқариш лозим.

15. Хориж амалиётдан келиб чиқиб, Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 93-моддасига ҳам Ўзбекистон Республикаси Президенти

Администрациясининг нима мақсадда ташкил этилиши ва фаолиятининг асосий йўналишини белгилаб берувчи нормани киритиш зарур.

16. Парламент текшируви хулосасига кўра, Олий Мажлис Қонунчилик палатаси депутатлари томонидан Ҳукумат раҳбари Бош вазирга нисбатан ишончсизлик вотуми билдиришга оид тартибларни қонунчиликда акс эттириш зарур. Шунга асосан, Ўзбекистон Республикасининг «Парламент назорати тўғрисида»ги Қонуннинг 21-моддаси 1-қисми 1-бандини «Қонунчилик палатаси депутатлари умумий сонининг камида учдан бир қисми томонидан Ўзбекистон Республикаси Президенти номига расман киритилган таклиф бўйича Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси палаталарининг қўшма мажлиси муҳокамасига Бош вазирга нисбатан ишончсизлик вотуми билдириш ҳақидаги масалани киритиш», тарзида янги банд сифатида белгилаш лозим.

17. «Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси тўғрисида»ги қонуннинг «Вазирлик ва давлат кўмиталари ҳуқуқий мақоми», деб номланувчи янги 24¹-моддасини қуйидаги мазмунда акс эттириш лозим деб ҳисоблаймиз, яъни, вазирлик – қонунчиликда белгиланган фаолият соҳаси доирасида давлат сиёсатини ишлаб чиқиб амалга оширадиган ҳамда шу мақсадда норматив-ҳуқуқий тартибга солишни таъминловчи ва бошқарувни амалга оширадиган ижро ҳокимиятининг марказий органи.

Давлат кўмитаси – қонунчиликда белгиланган фаолиятнинг тегишли соҳаларида давлат сиёсатини ишлаб чиқадиган ва амалга оширадиган шу мақсадда норматив-ҳуқуқий тартибга солишни таъминловчи тармоқлараро бошқарув ва мувофиқлаштиришни амалга оширадиган ижро ҳокимиятининг марказий органи.

18. Ҳукумат фаолиятини тартибга солувчи «Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси тўғрисида»ги қонун билан белгиланмаган, бироқ ижро ҳокимияти органлари тизими ва тузилмаси ҳамда ушбу органлар фаолиятининг асосий йўналишларини белгиловчи, уларнинг бир-биридан фарқли хусусиятларини ўзида акс эттирувчи, марказий ва ҳудудий органлари тизимини мустаҳкамловчи, уларнинг ҳуқуқ ҳамда мажбуриятларини акс эттирувчи алоҳида «Ўзбекистон Республикаси ижро ҳокимияти органлари тизими асослари тўғрисида»ги қонунни қабул қилиш зарур деб ҳисоблаймиз.

19. Норматив-ҳуқуқий белгилаш ва тартибга солишдаги баъзи ноаниқликларни ҳуқуқий жиҳатдан тўғри белгилаш йўли билан бартараф этиш мақсадида, «Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси тўғрисида»ги Қонуннинг 19-моддасига, «Ўзбекистон Республикасининг адлия, муҳофаа, ташқи ишлар, ички ишлар вазирликлари ўз фаолиятида бевосита Ўзбекистон Республикаси Президентига бўйсинади ва Вазирлар Маҳкамаси олдида ҳисобдор ҳисобланади, шунингдек, улар тўғрисидаги низомлар Ўзбекистон Республикаси Президенти томонидан тасдиқланади», деган янги қонундан 5 қисм сифатида киритиш зарур.

20. «Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси тўғрисида»ги Қонуннинг 21-моддасига, «Ўзбекистон Республикаси Бош вазири давлат ҳокимияти тизимининг бошқа органлари, назорат қилувчи органлар ва бошқа идоралар билан муносабатларда Ҳукумат вакили сифатида унинг номидан

иштирок этади, шунингдек у ушбу вакилликни бошқа ҳукумат аъзосига топшириши мумкин», деган янги қондан 6-қисм сифатида киритиш мақсадга мувофиқдир.

21. Ҳокимларнинг тегишли ҳудуд вакиллик органи раҳбари эканлигини белгиловчи қондан конституция ва махсус қонун матнида чиқариш ва Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 102-моддаси 1-қисмини, «Ижроия ҳокимиятини тегишлилигига қараб вилоят, туман ва шаҳар ҳокимлари бошқаради» тарзида, «Маҳаллий давлат ҳокимияти тўғрисида»ги қонуни 1-моддаси 2-қисмини «Вилоят, туман, шаҳар ҳокими вилоят, туман ва шаҳарнинг мансабдор шахси бўлиб тегишли ҳудуддаги ижроия ҳокимиятини бошқаради», тарзида белгилаш зарур. Шундагина ҳокимиятлар тақсимланиши тамойилининг маҳаллий даражада тўлиқ амал қилишига эришилади.

22. Ўзбекистон Республикаси Конституцияси 103-моддасига янги 2-қисм ва «Маҳаллий давлат ҳокимияти асослари тўғрисида»ги Қонунининг 2-моддасига янги 7-қисм сифатида, «Агарда вилоят ҳокими ўз зиммасига юкланган вазифаларни виждонан бажармагани юзасидан тегишли асослар мавжуд бўлганда, шунингдек, унинг бюджет ижроси юзасидан тақдим этган ҳисоботи юзасидан депутатларда ҳақли эътирозлар бўлганда, халқ депутатлари вилоят Кенгаши умумий сонининг камида учдан бир қисмининг ташаббуси билан Ўзбекистон Республикаси Президентига киритилган таклиф бўйича халқ депутатлари вилоят Кенгашининг мажлиси муҳокамасига вилоят ҳокимига нисбатан ишончсизлик вотуми билдириш ҳақидаги масала киритилади.

Вилоят ҳокимига нисбатан ишончсизлик вотуми тегишинча халқ депутатлари вилоят Кенгаши аъзолари умумий сонининг камида учдан икки қисми овоз берган тақдирда қабул қилинган ҳисобланади. Бундай ҳолатда Ўзбекистон Республикаси Президенти вилоят ҳокимини лавозимидан озод этиш тўғрисида қарор қабул қилади», деган қондаларни киритиш ва ўз навбатида Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 102-моддаси 2-қисмини тегишлича 3-қисм ҳамда «Маҳаллий давлат ҳокимияти асослари тўғрисида»ги қонуни 2-моддаси 7-қисмини эса, 8-қисм сифатида ифодалаш лозим. Мазкур тартибнинг белгиланиши маҳаллий ҳокимларнинг ҳисобдорлигини тўлиқ таъминлашга хизмат қилиши мумкин.

23. Қонунчиликда парламент томонидан ҳукуматга нисбатан ишончсизлик билдиришнинг аниқ мезон ва талаблари назарда тутилмаган. Шу боис биз, Ўзбекистон Республикаси Конституцияси 98-моддасини янги мазмундаги 13-қисм билан ва «Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси тўғрисида»ги Қонуннинг 6-моддасини янги мазмундаги 12-қисм билан қуйидаги тахрирда «Бош вазир ва Қонунчилик палатаси ўртасида доимий зиддиятлар юзага келган тақдирда, яъни Вазирлар Маҳкамаси ҳисобот йилидан кейинги йилнинг 15 майдан кечикмай Олий Мажлис Қонунчилик палатасига Ўзбекистон Республикаси Ҳисоб палатасининг хулосаси билан биргаликда тақдим этган Ўзбекистон Республикаси Давлат бюджети ижроси тўғрисидаги йиллик ҳисоботни қабул қилмаса; шунингдек, Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг палаталари ўз мажлисларида Бош

вазирнинг мамлакатни ижтимоий-иқтисодий ривожлантиришнинг айрим долзарб масалалари юзасидан ҳисоботини қонунга мувофиқ парламент сўрови тартибида эшитиб, унга нисбатан жиддий эътирозлар бўлганлиги сабабли қабул қилмаса Қонунчилик палатаси депутатлари умумий сонининг камида учдан бир қисми томонидан Ўзбекистон Республикаси Президенти номига расман киритилган таклиф бўйича Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси палаталарининг қўшма мажлиси муҳокамасига Бош вазирга нисбатан ишончсизлик вотуми билдириш ҳақидаги масала киритилади», тарзида тўлдириш ва тегишли тартибда мавжуд Ўзбекистон Республикаси Конституцияси 98-моддаси 13-қисмини 14 ва «Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси тўғрисида»ги Қонуннинг 6-моддаси 12-қисмини 13-қисм сифатида белгилаш зарур деб ҳисоблаймиз.

24. «Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси тўғрисида»ги Қонуннинг 24-моддасини қуйидаги мазмундаги «Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг аъзоси ўзига юкланган функцияларни бажаришни давом эттиришнинг имкони йўқ деб ҳисобласа, шунингдек, Ҳукумат юритаётган сиёсатга рози бўлмаган ёки уни олиб бормаётган ҳукумат аъзоси ўз истеъфосини сўраб Ўзбекистон Республикаси Президентига мурожаат қилиши мумкин», деган янги 5-қисм билан тўлдириш зарур.

25. «Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси тўғрисида»ги Қонуннинг Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси фаолиятининг асосий принциплари деб номланган 4-моддасини бугунги кун талабидан келиб чиққан ҳолда бутунлай бошқатдан кўриб чиқиш ва унда албатта ижро ҳокимияти фаолияти самарадорлик принципининг мавжуд бўлишини таъмишлаш лозим. Назарий жиҳатдан ва хориж қонунчилиги таҳлили натижасига кўра уни таҳминан қуйидагича таърифлаш мумкин. Яъни, Ижро ҳокимияти фаолияти самарадорлик принципи бу – жамият ва давлат ҳаётининг у ёки бу соҳасига оид муносабатларни норматив-ҳуқуқий жиҳатдан тартибга солиш ва давлат сиёсатини ишлаб чиқиш, шунингдек махсус стратегик дастурлар ва комплекс чора-тадбирларни белгилаш ҳамда ҳаётга татбиқ этиш жараёнида давлат бошқарувининг узоқ муддатли ривожланиш истиқболини белгилаш орқали ижобий кўрсаткичларга эришиш мақсадини кўзловчи илмий жиҳатдан асосланган ижро ҳокимияти органлари ва мансабдор шахсларининг натижадор фаолияти ва қарорлари тизимидир.

26. Ҳокимият ваколатлари тақсимланиши принципининг қонунчиликда акс этиши ҳамда Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 98-моддасига кўра ижро этувчи ҳокимият қонунларнинг ижросини таъминлаши унинг асосий вазифаси эканлигидан келиб чиқиб, Ўзбекистон Республикаси Суд ва бошқа органлари қарорларини ижро этиш департаментини ташкил этиш ва уни ижро этувчи ҳокимият тузилмаси сифатида қонунчиликда акс эттириш, шунингдек Ўзбекистон Республикасининг Вазирлар Маҳкамаси тўғрисидаги қонунда Ҳукуматнинг вазифаларидан бири сифатида «суд қарорлари ижросини таъминлайди», деган нормани киритиш лозим.

27. Ҳукумат таркибига кирувчи вазирлик ва давлат қўмиталарининг ҳамда бошқа давлат бошқаруви органларининг қарор ва буйруқлари ҳам

Конституциявий суднинг назорат объекти бўлишига эришиш лозим. Бу орқали барча норматив-ҳуқуқий ҳужжат қабул қилувчи органлар фаолияти бевосита Конституциявий суднинг назорати остида бўлишга эришилади. Шу сабабли, Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 109-моддаси 1-қисми 1-банди ва Ўзбекистон Республикасининг Конституциявий суди тўғрисидаги Қонуни 4-моддаси 1-қисми 1-бандини, «Ўзбекистон Республикаси қонунларининг ва Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси палаталари қарорларининг, Ўзбекистон Республикаси Президенти фармонлари, қарорлари ва фармойишларининг, ҳукумат қарорларининг, вазирлик, давлат қўмитаси ва республика идораларининг буйруқ ва қарорлари, маҳаллий давлат ҳокимияти органлари қарорларининг, Ўзбекистон Республикаси давлатлараро шартномавий ва бошқа мажбуриятларининг Ўзбекистон Республикасининг конституциясига мувофиқлигини аниқлайди», тарзидаги янги таҳрирда баён қилиш лозим.

28. Бош вазирнинг мамлакат сиёсий ҳаётида тутган ўрни ва жамият ҳаётидаги мавқеидан келиб чиқиб, унинг лавозимга киришишдан олдин парламент олдида қасамёд қилиш амалиётини жорий этиш зарур ҳамда «Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси тўғрисида»ги Қонуннинг 6-моддасига ўн биринчи қисм сифатида Бош вазирнинг қасамёд матнини тахминан шундай келтириш мумкин:

Ўзбекистон халқига садоқат билан хизмат қилишга, республиканинг Конституцияси ва қонунларига қатъий риоя этишга, фаолиятимда фуқароларнинг ҳуқуқлари ва эркинликларига оғишмай риоя этилишини таъминлашга, Ўзбекистон Республикаси Бош вазири зиммасига юклатилган вазифаларни виждонан бажаришга, Вазирлар Маҳкамасининг яқин муддатга ва узоқ истикболга мўлжалланган ҳаракатлар дастурини амалга оширилишига бор кучим ва имкониятларимни сафарбар этишга тантанали қасамёд қиламан.

29. Вазирлар Маҳкамаси аъзосининг мамлакат сиёсий ва ижтимоий ҳаётида тутган ўрни ва мавқеидан келиб чиқиб, уларнинг лавозимга киришишларидан олдин парламент олдида қасамёд қилиш амалиётини жорий этиш лозим ҳамда «Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси тўғрисида»ги Қонуннинг 6-моддасига ўн иккинчи қисм сифатида Вазирлар Маҳкамаси аъзосининг қасамёд матнини шундай келтириш мумкин:

«Ўзбекистон халқига садоқат билан хизмат қилишга, республиканинг Конституцияси ва қонунларига қатъий риоя этишга, фаолиятимда фуқароларнинг ҳуқуқлари ва эркинликларига оғишмай риоя этилишини таъминлашга, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси аъзоси сифатида раҳбарлик қиладиган соҳам зиммасига юклатилган вазифаларни виждонан бажаришга, Вазирлар Маҳкамасининг ҳаракатлар дастури билан ўзаро боғлиқ бўлган, истикболга мўлжалланган мақсадли кўрсаткичлар ва вазифаларга эришиш борасидаги ҳуқуқий, иқтисодий, ижтимоий, ташкилий-техник чора-тадбирларни назарда тутувчи ҳаракатлар режамни амалга оширилишига бор кучим ва имкониятларимни сафарбар этишга тантанали қасамёд қиламан».

**SCIENTIFIC COUNCIL DSc.32/30.12.2020.YU.74.01 FOR AWARDING
SCIENTIFIC DEGREES AT THE UNIVERSITY OF PUBLIC SECURITY
OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN**

TASHKENT STATE UNIVERSITY OF LAW

KHASHIMKHONOV AHRORKHON MUMINOVICH

**ORGANIZATIONAL-LEGAL ISSUES OF THE ACTIVITY OF THE
CABINET OF MINISTERS OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN**

12.00.02 - Constitutional Law. Administrative Law.
Financial and Customs Law

**ABSTRACT
OF THE DOCTORAL (DSC) DISSERTATION
ON LEGAL SCIENCES**

Tashkent – 2022

The topic of the doctoral dissertation is registered with the Supreme Attestation Commission under the Cabinet of Ministers of the Republic of Uzbekistan under the number B2021.3.DSc/Yu584.

The dissertation was carried out at Tashkent State University of Law.

The abstract of the dissertation is posted in three languages (Uzbek, English, Russian) on the website of the University of Public Security of the Republic of Uzbekistan (www.jxu.uz) and on the information-educational portal «Ziyonet». (www.ziyonet.uz).

Official opponents:

Khusanov Ozod Tillabayevich

Doctor of Science in Law (DSc), Professor

Zulfiqarov Sherzod Xurramovich,

Doctor of Science in Law (DSc), Professor

Ismailova Gulnoza Saydiganixodjayevna

Doctor of Science in Law (DSc), Associate professor

The leading organization:

Customs Institute of the State Customs Committee of the Republic of Uzbekistan

The defense of the dissertation will be held at the meeting of the Academic Council under number DSc.32/30.12.2020.U.74.01 at the University of Public Security of the Republic of Uzbekistan at 15 "15" december 2022 (Address : 100211, Tashkent, Zangiata district, Chorsu Tel: (99871) 230-32-71, fax: (99871) 230-32-50; Jxu@umail.uz).

The dissertation is available at the Information and Resource Center of the University of Public Security of the Republic of Uzbekistan (registered under the number 2413). (Address: 100211, Tashkent, Zangiata district, Chorsu. Tel.: (+99871) 230-32-71; fax: (+99871) 230-32-50).

The thesis abstract is distributed « 3 » december 2022.

(Registration statement No. 9 of « 3 » december 2022).

M. Kh. Rustambaev
Chairman of the Scientific Council for awarding scientific degrees, Doctor of Science in Law, Professor

Sh.M. Gaziev
Scientific Secretary of Scientific Council for awarding scientific degrees, Doctor of Science in Law, Associate Professor

M. B. Usmanov
Chairman of the Scientific seminar under the Scientific Council on awarding scientific degrees, Doctor of Science in Law, Professor

INTRODUCTION (abstract of DSc dissertation)

The actuality and relevance of the dissertation theme. In the world, the application of transparent mechanisms of processes related to public approval and state accountability (responsibility) to the parliament as important areas of government organization and evaluation of its performance is becoming increasingly important. In particular, today, the functioning of a compact government in public administration in developed democracies, that one of the main tasks of the Government is the transition from administrative management of the society to the provision of targeted public services, the effective use of information communication technologies in the activities of State authorities and its structural structures, the gradual development of a system for the introduction of fast and high-quality public services by further reducing the human factor through the transition from the system «E-Government» to «Digital Government», as well as introduction of specific mechanisms related to constitutional and legal responsibility of the Cabinet of Ministers into our national legislation and practice of public administration.

In the world, research is being carried out to improve its constitutional and legal framework with a view to more effective organizational and legal organization of State activities. In this regard, particular attention is paid to defining the independent role and place of the Government in the system of state power, identifying alternative forms of government formation and recommending the candidate of Prime-Minister to the Parliament, to introduce effective mechanisms for the work of this body to influence the life of society and the State, to shape the activities of the Government more effectively, using democratic, non-objective forms and methods, acceptable to the public in the provision of public services, setting clear limits on the powers of the Government in its interaction with Parliament, the President and the judiciary, in addition, by defining the precise scope of the Government's law-making activities, conducting research to improve the constitutional and legal framework for Government accountability to Parliament and conducting political accountability procedures.

In the process of socio-political and administrative-legal reforms in our country, program measures aimed at achieving high efficiency through the new organization of the government, the further development of procedures related to its accountability to Parliament and the public, and ensuring effective implementation of their decisions are being implemented. Important tasks such as: «Development and implementation of a comprehensive program of measures to optimize and improve the activities of the Government and its member ministries and departments, increase the effectiveness of work, enhance personal responsibility and accountability of management» and «Strengthening the responsibility and accountability of public administration bodies in solving territorial issues on the basis of the principle «The State - for people» and creation of a new system aimed at planning their strategic directions, as well as the transformation of the activity of the state administration bodies on the basis of the principle of «directing them to the

service of citizens» have been identified. This means reducing the executive bodies that overlap each other's powers, broadly introducing the collective responsibility of the Cabinet of Ministers and the individual responsibility of the heads of the ministries and state committees that make it up, establishment of procedures and mechanisms for the constant accountability of executive bodies to society, the establishment of the consent of the population as a clear criterion for evaluating the activity of the government shows the necessity in scientific research of systems of transformation of state administration activity from «administrative management to public service (service)».

This dissertation contributes to a certain extent to the implementation of the tasks set out in the Constitution of the Republic of Uzbekistan, the Constitutional Law of the Republic of Uzbekistan «On strengthening the role of political parties in the renewal and further democratization of state administration and modernization of the country», in the laws «On the Cabinet of Ministers of the Republic of Uzbekistan», «On the Rules of the Legislative Chamber of the Oliy Majlis of the Republic of Uzbekistan», «On Parliamentary Control», «On State Power on Local Areas», in the Decree of the President of the Republic of Uzbekistan dated January 28, 2022 №-60 «On the Strategy of Development of New Uzbekistan for 2022-2026», «On approval of the Regulation of the Cabinet of the Ministers of the Republic of Uzbekistan» in accordance with the decision of the Cabinet of Ministers of the Republic of Uzbekistan dated March 22, 2019 №242 and other normative legal documents related to the sphere.

Compliance of the study with the priorities of development of science and technology of the republic. The study was prepared within the framework of such priority areas of scientific development as "I. Improvement of the system of management in the field of science"; "III. Training of highly qualified scientific and engineering personnel and their referral to scientific activities.

Review of foreign scientific research on the topic of the dissertation¹. Scientific research on the formation of the state and the legal regulation of its activities is conducted at the world's leading research centers and higher educational institutions, including Northwestern University, the University of Utah, Harvard University, Princeton University and the University of Michigan (USA), University of Cambridge, University of Oxford, University of Manchester and Queen's University (UK), University of Mannheim (Germany), University of Santiago de Compostela (Spain), All-Russian State University of Justice (Russia), and the University of Bukharest (Romania).

A number of scientific results have been obtained as a result of worldwide research on the improvement of the main directions of government activities and mechanisms for ensuring its functions, including: party-based government formation in a democratic environment and its structural models (Northwestern University); a

¹ Review of foreign scientific research on the topic of the dissertation: <https://www.northwestern.edu/>, www.usu.edu, <https://www.harvard.edu/>, <https://www.princeton.edu/>, <https://umich.edu/>, www.cambridge.org, <https://www.ox.ac.uk/>, <https://www.manchester.ac.uk/>, <https://www.queensu.ca/>, <https://www.uni-mannheim.de/>, <https://www.usc.gal/en>, nyuscholars.nyu.edu, www.jstor.org, <https://heinonline.org/> www.scp.politicaldata.edu, diposit.ub.edu, www.recercat.cat, www.urvak.ru.

range of factors affecting the executive branch through the government's interaction with the judiciary, executive influence on judicial decisions through executive involvement in the judicial formation process, or court revocation of executive branch documents, which serves to balance authority between the judicial and executive branches of government (University of Utah); on the premise that the state should move from administrative management to managerial management in public administration (Harvard University); a study of the interaction between the government and the president identified the scope and limits of their powers in the socio-economic development of the state (Princeton University); studied the procedure of a vote of no confidence in the government by Parliament in democracies (University of Michigan); substantiated the criteria of constitutional and legal responsibility of the state and the issues of its enforcement (University of Oxford); studied the mechanisms of ensuring the complex functions of government, that is, accountability, important for the effective organization of its activities, such aspects as individual approach to each issue and reducing its institutional structural units (University of Manchester); examined the mechanisms of ensuring the complex functions of government, that is, accountability, which is important for the effective organization of its activities, aspects such as the individual approach to each issue and the reduction of its institutional structural units (University of Manchester); analyzed the prospects for improving the system of "e-government" to make it more popular by simplifying governance (Queen's University); the main parameters of the relationship between government and parliament, including the role of representation (University of Mannheim); the relationship of government in the organization of territorial administration in interaction with local public authorities is studied (University of Santiago de Compostela); the law-making activity of government and the importance of this process in the life of the state and society is substantiated (All-Russian State University of Justice and the University of Bucharest).

Studies of the state functioning, mechanisms for ensuring its tasks and powers, ensuring the basis of accountability, as well as on a number of other priority areas: the study of the constitutional and legal framework of interaction between the government and other branches of government and interaction mechanisms; strengthening of control over the government to ensure the implementation of parliamentary decisions; improvement of the forms of vote of no confidence in the head of government (Prime Minister); clear definition of the procedures of interaction between the government and the executive bodies of the regional government; increasing the role of the state in the management, direction and control of the activities of lower executive bodies to implement strategic objectives; improvement of regulatory and legal regulation and law enforcement activities of the state; setting new priorities for the quality of participation organization; digitalization of government activities; widespread use of artificial intelligence to ensure the efficiency of government activities.

Level of study of the research problem. Various studies have been conducted in Uzbek legal science on issues related to the role of the State in the system of State power, its legal status and interaction with other entities of State power. Moreover,

research in this area is now assuming new relevance. Scientific research of the activities of executive authorities and government can be divided into several directions.

Direction 1: Executive power, theoretical and legal concept of state power, organizational and legal bases of its activity and its role in life of state and society were reflected in works of such scientists of our country as A.A.Azizkhujayev, M.A.Akhmedshaeva, M.Adilkhodjaeva, O.T.Khusanov, Z.M.Islamov, Z.T.Vohidov, M. Boydadaev, B. I. Ismoilov, Sh. O. Mamadaliev, O. H. Mukhamedov, F. H. Rakhimov, H. I. Ruzmetov, I. T. Tulteev, A. T. Tolaganov, M. Kirgizboev, E. Khalilov, as well as in scientific studies of foreign researchers such as V. Chirkin, D. Kovachov, N. Gorshkova, L. Kalinina, Y. Tikhomirov, K. Belsky, R. Aslanyan, M. Chudakov, S. Andrash, L. Entin.

Direction 2: Some theoretical and legal issues related to the law-making activities of executive bodies and the Cabinet of Ministers are expressed in the research of Uzbek scientists such as H.T.Odilkoriev, B.J.Yangiboev, Sh.Z.Urazaev, russian scientists such as S.V.Bakhvalov, I. Bobilev, A. V. Vasilenko, A. V. Ilyin, O. V. Kvasha, T. E. Kucherova and Y. D. Rudkin.

Direction 3: the issues of the mechanisms of cooperation between the Government and the President of the Republic of Uzbekistan was raised in the scientific research of Uzbek scientists M.M.Mirakulov, B.Alimov and Russian scientists A.Shipanov, S.Shkurin, D.Vygodovsky, E.Osaveliyuk and V.Prokofiev.

Direction 4: legal bases of mutual relationships of the state with representative bodies of the state power are investigated in scientific researches of A.H.Saidov, N.P.Azizov, R.R. Khakimov, O.Z.Mukhammadjanov, G.R.Malikova, I.Bekov, Sh.H.Zulfikarov, Sh.U.Yakubov, S.N.Berdikulov, S.Yusupov and H.Turdiyev, and also in researches of russian scientists I. Isaev, V. Goncharov and S.Dmitriev.¹

Theoretical and scientific views on the organizational and legal improvement of government activity and its mutual interaction with public authorities, comparative legal analysis of legislation are covered in the research works of foreign scientists M. Loer, L.V. Martin and R.T. Stevenson, D. Diermier, H. Eraslan, A. Merlo and Da. P. Baron, W. Stephan and R. Vliegthart, E. George, A. Barrett and J. Pick, S. Thomas, M. Susanna, H. Metin and M. Sinard, L. Lawrence and C. Sunstein, De.W.Lieven, G. Muckle, D. Holger and F. Manov, M. Herbert, J. Jenni, H. Wolfgang S., W. Diana, R. Rolfe, H. C. Grove and others.

Although the mentioned studies partially analyzed the issues related to certain aspects of the activities of executive authorities, the formation of the Cabinet of Ministers, the ways to ensure the powers of the government, its constitutional and legal responsibility, the interaction of the executive with all branches of state power, the Cabinet of Ministers state power issues of improving its management and organizational and legal issues related to the digitalization of its activities, have not been comprehensively studied.

¹ The full titles of these scientific works are given in the reference list

Relationship of the thesis topic with the research plans of the university, where the research is conducted. The topic of the research was carried out within the framework of scientific research plan of Scientific Innovation of Tashkent State University of Law titled “Reforming the sphere of public administration, executive body, advancing the organizational-legal bases of government activity”.

The aim of the study is to develop scientific and practical proposals and recommendations to improve the mechanisms of legal regulation of these relations through a comprehensive analysis of relations related to the organizational and legal bases of the Cabinet of Ministers of the Republic of Uzbekistan.

The tasks of the research:

Scientific analysis of historical stages of development of the Cabinet of Ministers of the Republic of Uzbekistan;

The theoretical and legal determination of the position of the Government as a central collegial executive body in the system of public power;

A comparative legal study of the activities of the Government of developed foreign countries;

To put forward practical proposals and recommendations to improve this process by studying the constitutional and legal basis for the formation of the Cabinet of Ministers;

Development of scientific proposals and recommendations for their further improvement through a study of the main areas of the Cabinet of Ministers and mechanisms to ensure its functions;

Development of recommendations to improve this activity by analyzing the legal framework governing the activities of the Cabinet of Ministers;

In the course of the study of the nature of the interaction between the Cabinet of Ministers and the President of the Republic of Uzbekistan, the development of appropriate conclusions on improving legislation to clarify the limits of their powers;

Based on the study of the mechanisms of the relationship between the Cabinet of Ministers and the Oliy Majlis of the Republic of Uzbekistan, the development of proposals and recommendations for a more effective organization of this cooperation;

Analysis of the relationship between the Cabinet of Ministers and the judicial authorities, elaboration of recommendations for improving the legal basis of these relations;

Development of scientifically based proposals and recommendations to eliminate existing problems in activities related to the participation of the Cabinet of Ministers in the field of public administration;

Scientific and practical substantiation of issues, opportunities, and prospects of digitalization of the Cabinet of Ministers;

Development of reasoned proposals and recommendations on the organization of this process in a more transparent and effective form by studying the legal basis of constitutional and legal responsibility of the Cabinet of Ministers.

The object of the research are social and legal relationships associated with the improvement of organizational and legal issues of the Cabinet of Ministers of the Republic of Uzbekistan.

The subject of the research is the organizational and legal aspects of the activity of the Cabinet of Ministers of the Republic of Uzbekistan, the legislative documents regulating these activities, the practice of their application, legislation and experience of foreign countries, the current conceptual approach in legal science, scientific-theoretical views and legal categories, as well as legislative documents governing these relations, issues related to improvement.

Research methods. Such methods of research as system and functional analysis of scientific knowledge, observation, historicity, analysis and synthesis, induction and deduction, logic, comparative legal analysis, statistics were used in the study.

The scientific novelty of the study is as follows:

the procedure for the election and appointment of the head of government, as well as the expression of vote of no confidence in him, is determined by a majority vote of the houses of parliament;

When considering and approving a candidate for the position of a member of the Cabinet of Ministers, Parliament proceeds from the need to present an "activity program", which provides legal, economic, social, organizational and technical measures to achieve the targets, calculated for the future;

The mechanism of the implementation by the Cabinet of Ministers of its powers on the day of the first meeting of the newly formed Senate is based on the procedure of the Prime Minister's written appeal to the chambers of Parliament;

Based on the results of the work of the body of state administration headed by some members of the Cabinet of Ministers, the introduction of the right of the chambers of the Oliy Majlis of the Republic of Uzbekistan to make a proposal to the head of state regarding his resignation is justified;

In order to ensure transparency and accountability as the basic principles of government activity, the Cabinet of Ministers considered the recommendations and proposals of committees and commissions of the chambers of Parliament on the activities of the Government, took action on them, introduced a procedure for informing the parliamentary committees and commissions of the results;

It was substantiated that the activities of the Cabinet of Ministers in the development of information technology can be implemented by creating an "e-government" system and its implementation in such areas as the development of the digital economy.

The practical results of the study are as follows:

A draft oath of office for the Prime Minister of the Republic of Uzbekistan and members of the Cabinet of Ministers was developed at the session of the Legislative Chamber of the Oliy Majlis of the Republic of Uzbekistan;

Developed requirements and criteria that candidates for the post of Prime Minister and a member of the Cabinet of Ministers must be citizens of the Republic of Uzbekistan, as well as know the state language and have higher education;

Presented the procedure for the functions of the First Deputy and Deputy Prime Ministers of the Republic of Uzbekistan by the Minister and the Chairman of the State Committee, as well as the leadership of other state bodies;

Recommendations have been given on the implementation by the Cabinet of Ministers of the unified state legal policy in the country, coordination of activities of state bodies and organizations in the implementation of laws and other normative legal documents, implementation of methodological guidance in this direction;

The order of protocol at the meeting of the Cabinet of Ministers has been developed and the documents adopted on the issues under consideration should be in the form of decisions;

Proposals were made to adopt Cabinet of Ministers documents protected by a separate law and containing information constituting state secrets, in the form of an order and not to require their publication in official sources and the media;

The procedure for adopting normative legal documents in the form of resolutions and orders of ministers and chairmen of state committees has been developed;

Article 31, part 3 of the Law of the Republic of Uzbekistan "On Sanitary and Epidemiological Calm of the Population" states that the Cabinet of Ministers may introduce restrictive measures (quarantine) even without the introduction of a state of emergency in the country or its specific territorial unit;

according to the report of the parliamentary investigation, the procedure for passing a vote of no confidence in the head of government was presented by the deputies of the Legislative Chamber of the Oliy Majlis of the Republic of Uzbekistan;

According to article 103 of the Constitution of the Republic of Uzbekistan and article 2 of the Law "On fundamentals of local government", if there are relevant reasons for dishonest execution of duties imposed on him, as well as if deputies have legitimate objections to the report on budget execution submitted by him, a vote of no confidence was given.

Reliability of research results. Reliability of research results, methods used in the work, theoretical and scientific conclusions used in the framework of international scientific bases (<https://www.scholar.google.com>, <https://www.jstor.org>, <https://www.sciencedirect.com>, <https://www.proquest.com>, <https://heinonline.org>) and formed on the basis of reliable information from other official sources. Some of the proposals made in the course of the study have been implemented in practice, and this has been confirmed by the relevant authorities. The results of the study were published in leading national as well as foreign publications.

Scientific and practical significance of the results of the study. The scientific significance of the research is expressed in the possibility of using scientific-theoretical conclusions, practical proposals and recommendations in scientific activity, in activity of the Cabinet of Ministers, legislative process, law enforcement practice, in the analysis of legal norms on improvement of activity of the Cabinet of Ministers of the Republic of Uzbekistan, in improvement of the national legislation

and enrichment of scientific-theoretical modules such as "Theory of state and law", "Constitutional law of the Republic of Uzbekistan", "Administrative law", "Parliamentary law", "Comparative constitutional law" as well as in the designing textbooks, monographs, teaching material, etc.

The practical significance of thesis results resides in the fact that their implementation serves to improve legislation related to the activities of the Cabinet of Ministers of the Republic of Uzbekistan, to improve implementation mechanisms of a number of laws and legislative acts adopted in recent years in the further democratization of public administration, to expand knowledge about the role of modern authorities in the system of public authorities, raising legal consciousness and legal culture of citizens.

Implementation of the results of the study.

Based on the scientific results on improving the organizational and legal issues of the Cabinet of Ministers of the Republic of Uzbekistan:

Proposals regarding the procedure of election and appointment of the head of the government, as well as expression of vote of no confidence in him by the majority vote of the chambers of parliament are reflected in the Law of the Republic of Uzbekistan "On the Cabinet of Ministers". (Part 5, Art. 6) (Legislative Chamber of the Oliy Majlis, Democratic Appeal No. 04/10-10-108 of 8 June 2022 of the Committee of institutions, non-governmental organizations and citizens' self-government bodies). Consideration of this proposal served to extend the right to re-nominate the Prime Minister in case of non-approval by the Chambers of Parliament;

When the Parliament considers and approves a candidate for the Cabinet of Ministers, proposals are made for him to submit a plan of action ("program of measures"), which provides legal, economic, social, organizational and technical measures to achieve the planned targets for the future" (Article 6, part 8). (Report of the Committee on Democratic Institutions, Non-Governmental Organizations and Citizens' Self-Governance Bodies of the Legislative Chamber of the Oliy Majlis of the Republic of Uzbekistan, 8 June 2022, No. 04/10-10-108). This proposal served to ensure the responsibility and accountability of members of government to parliament;

The proposal for the Cabinet of Ministers to resign from its powers on the day of the first meeting of the newly formed Senate by means of a written address by the Prime Minister to the chambers of Parliament is reflected in the Law of the Republic of Uzbekistan "On the Cabinet of Ministers" (article 6, part 16) (Uzbekistan, address of the Legislative Chamber Committee on Democratic Institutions, Public Organizations and Local Authorities of the Oliy Majlis, 8 June 2022, № 04/10-10-108). Consideration of this proposal made it possible to preserve the current government until a new Prime Minister and members of the government are formed after the formation of new parliamentary chambers;

Suggestions that the Cabinet of Ministers of the Chambers of the Oliy Majlis of the Republic of Uzbekistan may hear information from certain members of the state administration body they lead and, if necessary, submit a proposal for its dismissal to the President of the Republic of Uzbekistan are reflected in the Law "On

the Cabinet of Ministers" (Article 38, part 5). (Report of the Committee on Democratic Institutions, Non-Governmental Organizations and Citizens' Self-Governance Bodies of the Legislative Chamber of the Oliy Majlis of the Republic of Uzbekistan, 8 June 2022, No. 04/10-10-108). Consideration of this proposal served to increase the accountability and responsibility of members of the government to the Legislative Chamber of the Oliy Majlis of the Republic of Uzbekistan;

The Cabinet of Ministers shall consider recommendations and proposals of committees and commissions of the chambers of the Oliy Majlis of the Republic of Uzbekistan on the activities of the Government of the Republic of Uzbekistan, and take appropriate action on them. Proposals for the Cabinet of Ministers to consider the recommendations and proposals of committees and commissions of the chambers of Parliament on government activities, and the introduction of procedures for taking measures and informing the committees and commissions of Parliament on the results in an agreed time frame reflected in the Law of the Republic of Uzbekistan "On the Cabinet of Ministers" (Article 38, part 9) (Report of the Committee on Democratic Institutions, Non-Governmental Organizations and Citizens' Self-Governance Bodies of the Legislative Chamber of the Oliy Majlis of the Republic of Uzbekistan, 8 June 2022, No. 04/10-10-108). The consideration of this proposal served to empower parliamentary bodies, which is expressed in the determination of the respective priorities with respect to government-related issues;

Proposals to create the necessary conditions for the formation of an information society, the development of the digital economy, the introduction of e-government, the establishment of effective interaction between the public, business and government are reflected in the Law of the Republic of Uzbekistan "On the Cabinet of Ministers" (paragraph 3 of Article 17). (Reference No. 12-15-12 of October 28, 2022, Department of Legal Support of the Cabinet of Ministers of the Republic of Uzbekistan). Consideration of this proposal served the implementation of the "e-government" system, as well as ensuring the rights and interests of citizens in public life through the prompt service of government agencies.

Approbation of the results of the study. The results of this study were discussed at two international, three national scientific and practical conferences and roundtable sessions, as well as published and approbated in five scientific collections.

Publication of research results. Total 25 scientific works on the subject of the thesis, including one monograph and 23 articles (15 of which were published in the journals registered by the Higher Attestation Commission of the Republic of Uzbekistan).

Structure and volume of the dissertation. The thesis consists of an introduction, four chapters containing twelve points, a conclusion, and a list of used literature. The volume of work is 254 pages.

MAIN CONTENT OF THE DISSERTATION

The **introduction** of the thesis covers the relevance and necessity of the research topic, its compliance with the main priorities of the development of national science and technology, review of foreign scientific research on the topic, the degree of study of the problem, goals and objectives, object, subject, methods, scientific novelty, practical results, introduction of results, justification, volume and structure of the thesis.

The first chapter of the dissertation is entitled "General description and scientific-theoretical foundations of the activity of the Cabinet of Ministers of the Republic of Uzbekistan, it covers the concept of government, the Cabinet of Ministers, its structure, the legal basis and stages of development of relations concerning the activities of the Cabinet of Ministers of the Republic of Uzbekistan, the role and status of the government in the system of public authorities, the legal foundations of government formation, the liability of the government and its activities in developed democracies.

After gaining political independence, Uzbekistan formed its own bodies of state power, and the Cabinet of Ministers was established as a structure representing the executive power. From the first years of independence to the present, the researcher analyzes the stages of development of this branch of government into 4 important stages.

The researcher tried to reveal the essence of organizational and legal reforms carried out by stages of distribution from the last years of the former Soviet Union to 1992, when the Constitution of the independent Republic of Uzbekistan was adopted as **the first stage, the second stage** - from 1992 to 2003 and from 2003 to 2019 as **the third stage** and 2019, showing the period after December as **the final fourth stage.**

According to the theoretical analysis of the legal basis of executive power's activities until the moment of the proclamation of Uzbekistan as a sovereign republic and for the years after independence, the researcher infers that the following important processes have taken place, i.e.: (1) the implementation of active actions on the transition of Uzbekistan to a new form of public administration even in the pre-Independence period; (2) the fact that the Institute of the President as the head of the executive power was one of the first to be established in the CIS countries in 1990; (3) the transformation of the Soviet of independent ministries as an executive structure into a Cabinet of Ministers under the president through its annexation with the presidential administration; (4) the establishment of the post of vice president and the termination of this position in a short period of time; (5) with the adoption of the Constitution, the principle of distribution of state power is reflected in the main document and definition of the first legal framework of the Cabinet of Ministers; (6) that the executive power was under the direct leadership of the president for more than the first 10 years; (7) abolishing the rule that the president is the chairman of the Cabinet of Ministers; (8) abolishing the rule that the president is the head of the executive branch; (9) creating legal justification for directly

appointing the leadership of the Cabinet of Ministers to the Prime Minister; (10) the nomination of a candidate for Prime Minister by the party that won the election, or by parties with an equal number of seats, and the determination of the procedure for his resignation; (11) a detailed definition of the procedures, duties and functions of the Cabinet of Ministers in the Constitution and in a recently revised special law.

The researcher analyzed the state's role and importance in the system of state authorities, based on the study of the nature of its relationship with the President, the highest representative body of the Oliy Majlis and the judiciary, and stressed that the importance of state activity is crucial to the effective organization of government's all branches.

First of all, by studying the opinions and scientific analyses of such scientists as Y.Tikhomirov, D.Kovachev, V.Chirkin, S.Andras, N.Gorshkov, L.Kalinina, A.Rakhmonov, R.Khakimov on the concept of executive power, and based on the scope and scale of democratic reforms, the requirements that citizens' satisfaction is the main criterion for the activity of each state body, the research work defines the author's definition that the executive power is an independent branch of state power that directs the effective activity of all spheres of state and public life at the central and local level, ensures the execution of laws and presidential decrees, adopts normative legal documents for the purpose of ensuring this execution, possesses means of enforcement and expresses the right, freedoms, and interests of citizens in its activity. At the same time, the thesis emphasizes that ensuring human rights and freedoms in the activities of the executive power is a priority.

Also in studying the opinions of K. Belsky, R. Aslanian, L. Kalinina, M. Akhmedshaeva, A. Rakhmanov, who investigated the differences and similarities between the category of "public administration" and the concept of "executive power", it is emphasized that the concept of management applies not only to the executive, but also to all branches of state power, and that this phenomenon is characteristic of judicial activity, supervision, control, and also emphasizes that state power must be manageable to ensure all its activities exist.

The researcher summarizing the opinions and comments of M. Chudakov, R. Yengibaryan, E. Tadevosyan, L. Entin regarding the central body of executive power and the opinions of D. Vygolovsky, R. Aslanyan, R. Khakimov concerning the law enforcement and public policy of the government, developed the following authorial definition to the concept of the Cabinet of Ministers: the Cabinet of Ministers – the central collegial body of executive power, which governs the effective functioning of all spheres of state and society, the implementation of laws, decisions and orders of Oliy Majlis and the head of state, adopts normative legal acts to ensure this implementation, where the rights, freedoms and interests of citizens are expressed.

Also in the study, in accordance with the analysis of theoretical and legal bases, the following attributes are given that define the status of the Cabinet of Ministers: (1) determination of the legal status based on the decision and legislation of the highest state bodies; (2) management, supervision and control of the activities subordinate executive bodies of the government; (3) Coverage of almost all spheres and branches of public life

by State activities; (4) to finance its activities at the expense of the state budget; (5) perform the tasks assigned to it on the basis of the authority of state power and have the instruments of enforcement; (6) take decisions in the form of normative legal acts, which, according to the current legislation, must be fulfilled.

Analyzing the constitutional and legal framework of foreign countries, the researcher emphasizes that the formation of government can be done in "parliamentary" and "non-parliamentary" ways. Agreeing with the view that the "parliamentary" method of government formation is a characteristic feature of countries with parliamentary and mixed government, he emphasizes that in this system the political party that receives a majority of seats in elections to the lower house of parliament forms the head and members of the government.

The researcher also notes that the decision of the President or the monarch to appoint the head of government in the following processes has a "symbolic" meaning: the determination of the head of government by Parliament and approval by the Federal President of the Federal Republic of Germany (Article 63 of the main law) or appointment by the monarch in Japan (Article 6 of the Constitution), in Portugal the Prime Minister is appointed by the President of the Republic after consulting the political parties in the Assembly of the Republic based on the election results (Article 187 of the Constitution).

The researcher analyzes in comparative legal terms the legal basis of the fact that the "non-parliamentary" method of forming a government is used in presidential republics and some monarchical states in which the executive power belongs to the sultan and he forms his members (Constitution of the Bruneian Sultanate, part 3 of article 4, articles 56, 57 of the Basic Law of Saudi Arabia, articles 117, 118 of the Constitution of Qatar), and in the presidential form of government — the head of state forms members of the executive branch in accordance with his will and dismisses his officials, the non-existence of the government as a single collegial body in the United States, Brazil, and Mexico, and emphasizes that the process of forming the Government of the Republic of Uzbekistan is typical of the parliamentary method.

The second chapter of the dissertation is called "Organizational and legal basis of the activity of the Cabinet of Ministers of the Republic of Uzbekistan", which addresses such issues as the order and basis of formation of the Cabinet of Ministers, mechanisms for implementing its functions and powers, responsibilities and authority of ministries and state committees within the government, process and procedure for lawmaking as one of the most important areas of the Government of Uzbekistan.

The researcher considers the need to form a candidate for prime minister by voting only by the lower house and not by both houses of parliament, and stresses that the reason for this question of the candidacy of the Prime Minister depends on the results of elections, in which the candidate is nominated by the political party that won the largest number of seats in elections, or several political parties that received the same number of seats, and treats it as a means of implementing party goals. Under the Senate law, the upper house is formed based on territoriality. It has no party purpose. Therefore, it should not be associated with party affiliation. It should be emphasized that the practice of

forming the head of government only with the consent of the lower house of parliament exists in the practice of the CIS (Russia, Kazakhstan) and far abroad (Poland).

Accordingly, it was proposed to strengthen the legal basis for the President to appoint a candidate for the post of Prime Minister only by obtaining a majority vote of the legislative chamber in the Constitution and legislation.

The researcher notes that, based on the practice of several countries, the prime minister and members of the government must be citizens of Uzbekistan, possess the state language, and have higher education, and emphasizes that it is essential to be legislated in the law the order of taking the oath by members of the government before taking the post, as it exists in the constitutional practice of Poland, Greece, Kazakhstan, Azerbaijan, Austria, Germany and a number of developed countries.

Based on the Prime Minister's role in the political life of the country and his position in the life of society, the text of his oath can be quoted as follows:

I do solemnly swear to make all efforts and mobilize my abilities to faithfully serve the people of Uzbekistan, to strictly comply with the Constitution and laws of the Republic, to ensure strict respect for the rights and freedoms of citizens in my work, to faithfully perform the duties assigned to the Prime Minister of the Republic of Uzbekistan, to implement the action program of the Cabinet of Ministers for the near and long term.

The text of the oath of office of the Cabinet of Ministers' Member, however, can be quoted as approximately:

I do solemnly swear to make all efforts and mobilize my abilities to faithfully serve the people of Uzbekistan, to strictly comply with the Constitution and laws of the Republic, to ensure strict respect for the rights and freedoms of citizens in my work, to faithfully perform the duties assigned to the member of the Cabinet of Ministers of the Republic of Uzbekistan, implementation of the action plan, which includes legal, economic, social, organizational and technical measures to achieve prospective targets and objectives associated with the program of activities of the Cabinet of Ministers.

The researcher through the analysis of national and foreign legal documents and papers of M. Toporkova, who studied the powers of the government, emphasizes the need to include legal grounds under the Constitution of the Republic of Uzbekistan and the Law "On the Cabinet of Ministers of the Republic of Uzbekistan" that the First Deputy Prime Minister and Deputy Prime Ministers can be minister and the chair of a state committee, and heads of other state bodies, as deputy prime ministers have additional powers and perform the duties of ministers and heads of other state administration bodies, even if they are not specified in the legislation.

During the analysis of the views and judgments of such scientists as M. Akhmedshaeva, S. Sosnovsky, S. Dmitriev, Y. Sokolova, A. Nechkin who studied the functions and powers of state power in legal science, the researcher pays special attention to the fact that within its powers, the government primarily focuses on the organization of the implementation of laws, coordination and control of the activities of lower executive bodies, and in the world the scope of its powers to solve political

issues and general problems of governance as a collegial body is much depends on the form of government of a country, the nature of the political system of the country, the proportionality of political forces and direct dependence on historical traditions and customs.

In the research work the law, which mentions the basic powers of the Cabinet of Ministers, does not reinforce its very significant powers related to the implementation of legal policy. In fact, according to Article 98 of the Constitution, one of the main objectives and powers of the Cabinet of Ministers is the implementation of measures to protect the rights and legitimate interests of citizens.

Also, the law enforcement mechanism cannot be performed without the legal policy of the state. Accordingly, the author's own text was proposed based on the need to include in the law "On the Cabinet of Ministers of the Republic of Uzbekistan" a new article 20¹, known as "The authority of the Cabinet of Ministers of the Republic of Uzbekistan in the field of legal policy".

The researcher put forward the author's own definition that the law-making activity of the Cabinet of Ministers is the implementation of state administration and executive power and implement the function of legal regulation and activities aimed at creating law, which is carried out in accordance with the Constitution and legal acts and in connection with their application.

According to the legislation, the form of a legal document in the form of a protocol is not defined. However, according to the legal basis of government activity, in practice the decisions of the Cabinet of Ministers are formalized in the form of protocols. The study substantiated the fact that, in accordance with the requirements of legislative technique, the procedure for filing a protocol in the meetings of Cabinet of Ministers and registration of government decisions only in the form of decisions should be established in the law "On the Cabinet of Ministers of the Republic of Uzbekistan" and in its regulations.

The researcher put forward a definition that the law-making activity of the Cabinet of Ministers is an official activity aimed at the creation of law, which is carried out in accordance with the Constitution and legal documents in order to fulfill the functions of state management and executive powers, as well as in order to implement the regulatory and legal regulation function.

In accordance with the legislation, the form of a legal document in the form of a report is not defined. However, according to the legal basis of government activity, in practice, the decisions of the Cabinet of Ministers are formalized in the form of minutes. It was proposed in the research that according to the requirements of the legislative technique, the procedure for keeping minutes at the meeting of the Cabinet of Ministers and formalizing government normative documents only in the form of resolutions should be defined in the Law "On the Cabinet of Ministers of the Republic of Uzbekistan" and its regulations.

The third chapter of the dissertation is entitled "Mechanisms of the interaction of the Cabinet of Ministers of the Republic of Uzbekistan with the state authorities", which includes the interaction of the Cabinet of Ministers with the President of the

Republic of Uzbekistan, as well as the cooperation of the government with the Oliy Majlis on the process of law-making and accountability, in addition to the executive nature of relations between the government and judicial authorities in several directions is analyzed.

Analyzing the scientific-theoretical opinions and opinions of H. Metin and M. Sinar, L. Lawrence and K. Sanstein, G. Brianlar, V. Chirkin, A. Shipanov, V. Prokofev, D. Vygolovsky, E. Osavelyuk and M. Akhmedshaeva, according to the authority defined in the constitution, the president is the head of the state, his main task is to ensure the cooperation of all branches of government, and for this, as the author emphasizes it is essential to have certain constitutional and legal powers in relation to all branches of government.

Also, by analyzing the interaction of the president with the Cabinet of Ministers, noting that these relations can be conditionally divided into three groups: the first group, the rules defining the mutual cooperation of the president's powers to form the composition of the Cabinet of Ministers; to the second group, the basis of the president's activity regarding their cancellation and presiding over the government meetings, in relation to the normative legal acts adopted by the government during its activities; the third group includes the legal bases of the president's activity in the case of a vote of no confidence in the government or his own decision-making regarding the dismissal of the government.

Furthermore, it was emphasized in the study that considering the provisions in the legislation that government decisions must be agreed with the presidential administration before they are signed by the Prime Minister and the minutes of the meeting chaired by the Prime Minister, it is necessary to review these procedures before signing government resolutions, because the government is an independent branch of regulation that represents the executive power according to articles 11 and 98 of the constitution, and notes with the existence of relatively important powers, the president has the right to cancel the legal documents of the central body of the executive power according to article 93 of the constitution and article 35 of the special law.

According to the analysis of the legal practice of foreign countries, in the research work, it is stated that the rules defining the procedure and mechanisms of expressing a vote of no confidence in the head of the Government by the Legislative Chamber of the Oliy Majlis in accordance with the results of the parliamentary control should be included in the Law "On Parliamentary Control of the Republic of Uzbekistan".

The author points out that the task of executing court decisions should be carried out not by the prosecutor's office, but by the executive authorities, which in turn is in accordance with the principle of separation of powers, it is especially noted that abroad, in particular, in Turkey, Azerbaijan, Armenia, Georgia, Italy and Germany, the documents of the judicial bodies are implemented by the executive authorities.

In the study, the laws "On investigation activities", "On internal affairs bodies", "On the state customs service", "Regulation on the Ministry of Justice" and the

provisions of the Criminal Procedural Code of the Republic of Uzbekistan were analyzed, branch bodies of executive power perform the function of law enforcement according to the essence of their organization and for this reason, due to their inclusion in the ranks of law enforcement agencies, it is emphasized that there is a need to further improve the mechanisms for complaints to the courts by persons who are dissatisfied with the procedural actions of all types and stages of the inquiry and preliminary investigation carried out by these agencies.

The fourth chapter of the dissertation is called “Issues of improving the effectiveness of the Cabinet of Ministers during the process of democratic reforms” and it includes the improvement of the legal framework for the activities of ministries and state committees that are part of the Cabinet of Ministers, other executive bodies, as well as the issues of digitalization of government activities and the constitutionality of the executive power and the issues of improving the legal bases of legal responsibility are highlighted.

Analyzing the opinions of A. Azizkho‘jaev, E. Khojiev, D. Ovsyanko about the central bodies of the executive power, the researcher brings the definition of authorship to the ministry, state committee, agency, state inspectorate and emphasizes that they should be reflected in the relevant legal documents.

Moreover, according to the study, regulatory government activity is not defined in the Law “On the Cabinet of Ministers of the Republic of Uzbekistan”, and there is a need to adopt a separate law “On the System of Executive Power Bodies”, reflecting the system and structure of executive authorities and the main directions of the activities of these bodies, their different characteristics, strengthening the system of central and regional bodies, their rights and obligations.

According to the process of administrative reforms that are being carried out today and the established legal framework, now the legal practice regarding the leadership of the local councils of the relevant regions by the hokims and the determination that they are only the head of the executive body of the region, and in the case of not fulfilling the duties assigned to them in good faith, there is a need to reflect in the constitution and laws the principles defining the legal practice of prosecution by a vote of no confidence by the deputies of the relevant region against them.

The author, after researching the works of researchers such as N.Danilov, A.Yurtaev, S.Sodikov, I.Malgasov, came to the conclusion that digitalization of “Electronic Government” system into a single platform affected the provision of electronic government services, the system of tax and levy management, control of budget execution, identification of citizens through digital signatures and other areas, which significantly reduced the administrative burden on businesses and residents, which ensured that working with state bodies would be fast, efficient, convenient and cost-effective.

The researcher put forward a definition that the law-making activity of the Cabinet of Ministers is an official activity aimed at the creation of law, which is carried out in accordance with the Constitution and legal documents in order to fulfill the functions of state management and executive powers, as well as in order to implement the regulatory and legal regulation function.

In accordance with the legislation, the form of a legal document in the form of a report is not defined. However, according to the legal basis of government activity, in practice, the decisions of the Cabinet of Ministers are formalized in the form of minutes. It was proposed in the research that according to the requirements of the legislative technique, the procedure for keeping minutes at the meeting of the Cabinet of Ministers and formalizing government normative documents only in the form of resolutions should be defined in the Law “On the Cabinet of Ministers of the Republic of Uzbekistan” and its regulations.

The third chapter of the dissertation is entitled “Mechanisms of the interaction of the Cabinet of Ministers of the Republic of Uzbekistan with the state authorities”, which includes the interaction of the Cabinet of Ministers with the President of the Republic of Uzbekistan, as well as the cooperation of the government with the Oliy Majlis on the process of law-making and accountability, in addition to the executive nature of relations between the government and judicial authorities in several directions is analyzed.

Analyzing the scientific-theoretical opinions and opinions of H. Metin and M. Sinar, L. Lawrence and K. Sanstein, G. Brianlar, V. Chirkin, A. Shipanov, V. Prokofev, D. Vygolovsky, E. Osavelyuk and M. Akhmedshaeva, according to the authority defined in the constitution, the president is the head of the state, his main task is to ensure the cooperation of all branches of government, and for this, as the author emphasizes it is essential to have certain constitutional and legal powers in relation to all branches of government.

Also, by analyzing the interaction of the president with the Cabinet of Ministers, noting that these relations can be conditionally divided into three groups: the first group, the rules defining the mutual cooperation of the president’s powers to form the composition of the Cabinet of Ministers; to the second group, the basis of the president’s activity regarding their cancellation and presiding over the government meetings, in relation to the normative legal acts adopted by the government during its activities; the third group includes the legal bases of the president’s activity in the case of a vote of no confidence in the government or his own decision-making regarding the dismissal of the government.

Furthermore, it was emphasized in the study that considering the provisions in the legislation that government decisions must be agreed with the presidential administration before they are signed by the Prime Minister and the minutes of the meeting chaired by the Prime Minister, it is necessary to review these procedures before signing government resolutions, because the government is an independent branch of regulation that represents the executive power according to articles 11 and 98 of the constitution, and notes with the existence of relatively important powers, the president has the right to cancel the legal documents of the central body of the executive power according to article 93 of the constitution and article 35 of the special law.

According to the analysis of the legal practice of foreign countries, in the research work, it is stated that the rules defining the procedure and mechanisms of expressing a vote of no confidence in the head of the Government by the Legislative Chamber of the Oliy Majlis in accordance with the results of the parliamentary

control should be included in the Law “On Parliamentary Control of the Republic of Uzbekistan”.

The author points out that the task of executing court decisions should be carried out not by the prosecutor’s office, but by the executive authorities, which in turn is in accordance with the principle of separation of powers, it is especially noted that abroad, in particular, in Turkey, Azerbaijan, Armenia, Georgia, Italy and Germany, the documents of the judicial bodies are implemented by the executive authorities.

In the study, the laws “On investigation activities”, “On internal affairs bodies”, “On the state customs service”, “Regulation on the Ministry of Justice” and the provisions of the Criminal Procedural Code of the Republic of Uzbekistan were analyzed, branch bodies of executive power perform the function of law enforcement according to the essence of their organization and for this reason, due to their inclusion in the ranks of law enforcement agencies, it is emphasized that there is a need to further improve the mechanisms for complaints to the courts by persons who are dissatisfied with the procedural actions of all types and stages of the inquiry and preliminary investigation carried out by these agencies.

The fourth chapter of the dissertation is called “Issues of improving the effectiveness of the Cabinet of Ministers during the process of democratic reforms” and it includes the improvement of the legal framework for the activities of ministries and state committees that are part of the Cabinet of Ministers, other executive bodies, as well as the issues of digitalization of government activities and the constitutionality of the executive power and the issues of improving the legal bases of legal responsibility are highlighted.

Analyzing the opinions of A. Azizkho‘jaev, E. Khojiev, D. Ovsyanko about the central bodies of the executive power, the researcher brings the definition of authorship to the ministry, state committee, agency, state inspectorate and emphasizes that they should be reflected in the relevant legal documents.

Moreover, according to the study, regulatory government activity is not defined in the Law “On the Cabinet of Ministers of the Republic of Uzbekistan”, and there is a need to adopt a separate law “On the System of Executive Power Bodies”, reflecting the system and structure of executive authorities and the main directions of the activities of these bodies, their different characteristics, strengthening the system of central and regional bodies, their rights and obligations.

According to the process of administrative reforms that are being carried out today and the established legal framework, now the legal practice regarding the leadership of the local councils of the relevant regions by the hokims and the determination that they are only the head of the executive body of the region, and in the case of not fulfilling the duties assigned to them in good faith, there is a need to reflect in the constitution and laws the principles defining the legal practice of prosecution by a vote of no confidence by the deputies of the relevant region against them.

The author, after researching the works of researchers such as N.Danilov, A.Yurtaev, S.Sodikov, I.Malgasov, came to the conclusion that digitalization of “Electronic Government” system into a single platform affected the provision of

electronic government services, the system of tax and levy management, control of budget execution, identification of citizens through digital signatures and other areas, which significantly reduced the administrative burden on businesses and residents, which ensured that working with state bodies would be fast, efficient, convenient and cost-effective.

To date, 349 types of services are provided in Uzbekistan through the Unified Portal of Interactive Public Services (my.gov.uz). This is 30% of the services provided by the state. For this reason, it is justified to provide more public services to citizens by further improving public administration through the transition from "e-government" to "digital government".

According to the author, it is possible to increase the responsibility of the government to the supreme representative body by improving the legal framework that defines the criteria and grounds for parliament to express a vote of no confidence in the constitution. In particular, in the case of permanent conflicts between the Prime Minister and the Legislative Chamber, i.e., the lower chamber, the annual report on the implementation of the State budget of the Republic of Uzbekistan is not accepted, the Cabinet of Ministers shall submit to the Legislative Chamber of the Oliy Majlis, and that the Chambers of the Oliy Majlis of the Republic of Uzbekistan shall not, at their sessions, adopt the social policy of the Prime Minister in cases, for example, of hearing a report on any or urgent issues of economic development in accordance with the law and its rejection in connection with serious objections, according to a proposal officially submitted by deputies of the Legislative Chamber to the President of the Republic of Uzbekistan, the need to include in the legislation the grounds for including the issue of the vote of no confidence in the Prime Minister shall be discussed at the joint session of the Oliy Majlis of the Republic of Uzbekistan on the basis of necessity.

CONCLUSION

As a result of research work, the following scientific-theoretical and practical conclusions were drawn:

I. Scientific and theoretical conclusions

1. The author's definition was introduced that the executive power is an independent branch of state power that directs the effective activity of all spheres of state and public life at central and local level, ensures execution of laws and presidential decrees, adopts normative legal documents for the purpose of ensuring this execution, possesses means of enforcement and expresses the right, freedoms, and interests of citizens in its activity.

2. The author introduced the definition that constitutional and legal status of the executive power is the order of formation of executive power established by the Constitution and laws, defining its rights and powers, as well as regulating its interaction with other state bodies, as well as the totality of constitutional and legal norms related to accountability and responsibility.

3. The author's definition was introduced that the Cabinet of Ministers – the central collegial body of executive power, which governs the effective functioning of all spheres of state and society, the implementation of laws, decisions and orders of Oliy Majlis and the head of state, adopts normative legal acts to ensure this implementation, where the rights, freedoms and interests of citizens are expressed.

4. As the author's definition, the law-making activity of the Cabinet of Ministers is a formal activity aimed at the creation of law, which must be carried out in accordance with the Constitution and legislation, as well as their application, to implement the activity of creativity - state administration and executive power, as well as how to implement the function of normative legal regulation.

5. The purpose pursued by the activities of the Cabinet of Ministers in adopting normative legal acts is as follows:

firstly, the development and implementation of state policy in management and execution relations;

secondly, creating the organizational-legal mechanisms for the state program implementation;

thirdly, the expression of the mechanisms of execution of laws in the law itself;

fourthly, the legal support of sectoral executive bodies activities under government;

fifthly, the prompt resolution of urgent issues;

sixthly, distribution of tasks among the central executive bodies to ensure mutual cooperation in their activities and etc.

6. The author's definition was introduced that the agency is a body of executive power that implements a unified state policy in public services, property management, protection and defense of rights and performs law enforcement functions.

7. The author gives the definition that the inspection is a specially authorized body of executive power, which implements state policy to control the regulations, standards and requirements in a particular area of activity, issuing licenses for certain types of activities.

II. Proposals and recommendations for improving normative legal acts:

1. Foreign countries constitutional and legal experience in forming a Cabinet with participation of only Lower Chamber of Parliament should be reflected in national legislation. Therefore, the provision "Consideration and approval of the candidate for the Prime Minister of the Republic of Uzbekistan on the basis of the submission of the President" of Article 78, part 1, paragraph 15 of the Constitution should be reflected in article 79 of the Constitution, which determines the absolute powers of the Legislative Chamber, and it would also be reasonable to delete the sentences "Chambers of the Oliy Majlis", "Senate of the Oliy Majlis" and "Senate" in Article 98, parts 7, 8, and 9 of the Constitution and Article 6, parts 2, 4, and 5 of the Law "On the Cabinet of Ministers of the Republic of Uzbekistan" and provisions reflecting the Senate participation in the process of formation of Prime Minister in other legal documents.

2. Part eleven of Article 98 of the Constitution of the Republic of Uzbekistan and part 6 of Article 6 of the law "On the Cabinet of Ministers of the Republic of

Uzbekistan" describe abstractly who represents the members of the Government to the Parliament constituent structures. We suggest to add above-mentioned with the following sentence: "Candidates for the Cabinet of Ministers shall be invited by the Prime Minister of the Republic of Uzbekistan, namely, "Candidates for the Cabinet of Ministers are invited by the Prime Minister to the responsible committee of the Legislative Chamber, fractions of political parties and groups of deputies.

3. Article 6 of the law "On the Cabinet of Ministers of the Republic of Uzbekistan" in part 10 after part 9 is proposed to introduce new provision: "The Prime Minister and members of the Cabinet of Ministers shall be citizens of the Republic of Uzbekistan. They must know the national language and have higher education".

4. Article 98 of the Constitution states that, in order to eliminate ambiguities in the legislative acts, when the President submits a candidate for the post of Prime Minister to the chambers of Parliament, if this candidate is not approved by more than half of the total number of members of the chambers, the President shall nominate new candidates for the second and, if necessary, the third time, and shall suggest the procedure related to his nomination.

5. Article 98 of the Constitution of Uzbekistan and the law "On the Cabinet of Ministers of the Republic of Uzbekistan" also did not establish a legal norm concerning the fact that deputy prime ministers may head a specific sectoral ministry or state committee. Basing on legal formalities regarding the other positions of government deputy heads, a provision should be included in Article 98 of the Constitution and Article 22 of the law "On the Cabinet of Ministers" stating, "the First Deputy and Deputy Prime Ministers may be ministers and chairpersons of state committees, as well as head other state bodies".

6. Since the foundations and activities of government organization are established by the Constitution, and its activities are constitutional-legal activities, it is essential that a special law regulating the executive power should also have constitutional status. Considering the importance of foreign practice and government activities, the law "On the Cabinet of Ministers of the Republic of Uzbekistan" should be given the status of a Constitutional law.

7. In order to strengthen the significant powers of the government in the implementation of legal policy, a new Article 20¹, titled "Powers of the Cabinet Ministers of the Republic of Uzbekistan in the field of legal policy," should be added to Chapter 3, and preferably expressed in the following content "The Cabinet of Ministers conducts a unified state legal policy in the country; coordinates the activities of state bodies and organizations to implement laws and other regulatory legal acts and regulations; executive authorities coordinate the lawmaking activity and take measures to improve its effectiveness; determine appropriate measures to effectively organize these processes by controlling departmental regulatory legal documents; implement measures to ensure consistent and unified practice of law enforcement in the activities of state and economic administration, local self-government bodies; defines organizational work in connection with the implementation of legal advocacy, bringing to the attention of the population the essence of the adopted legal documents.

8. Based on the legal language and techniques requirements and criteria, part 2 of Article 31 of the law "On the Cabinet of Ministers of the Republic of Uzbekistan" and part 1 of paragraph 106 of the Cabinet of Ministers "Decisions of a meeting of the Cabinet of Ministers shall be executed in the form of protocols", and it is preferable to change the rule, according to which "at meetings of the Cabinet of Ministers statements are issued, and the documents adopted on the issues considered are drawn up in the form of decisions.

9. Clarification of legal norm text in Article 21, part 1, paragraph 7 of the law "On the Cabinet of Ministers of the Republic of Uzbekistan", lists the powers of the Prime Minister, "The Prime Minister shall decide on matters of state and economic affairs not requiring consideration at a meeting of the Cabinet of Ministers" and it must be formulated: "The Prime Minister decides on matters of state and economic management not to be considered at a meeting of the Cabinet of Ministers".

10. Legislation defining the activities of the Cabinet does not establish legal grounds for it to adopt documents of secret importance. We consider to supplement Article 37 of the Law "On the Cabinet of Ministers of the Republic of Uzbekistan" with the following, namely: "Documents of the Cabinet of Ministers of the Republic of Uzbekistan containing information protected by law, which is a state secret, in the form of an order and does not require publication in official sources".

11. The powers of the chairpersons of ministries and state committees, which are part of the Cabinet, to adopt normative legal acts are not reflected in a specific law that defines the activities of the government. We think it is necessary to set forth part 4 of Article 24 of the law "On the Cabinet of Ministers" with a new rule that "chairpersons of ministries and state committees adopt normative legal acts in the form of decisions and orders", and designate part 4 of the law as part 5, respectively.

12. Due to the fact that the procedure for introduction of restrictive measures (quarantine) by the Cabinet of Ministers, even without the introduction of an emergency in the country or in its specific territory is not established by law, part 3 of Article 31 of the Law of the Republic of Uzbekistan "On Sanitary and Epidemiological Welfare of the Population" should be changed to "In case of the danger of emergence or spread of infectious and parasitic diseases the Cabinet of Ministers of the Republic of Uzbekistan, the Council of Ministers of the Republic of Karakalpakstan, local public authorities upon submission of the Chief State Sanitary Doctor of the Republic of Uzbekistan and the Chief State Sanitary Doctor of the Republic of Karakalpakstan, regions, Tashkent city, districts and cities, their deputies may impose restrictive measures (quarantine) throughout the country or in the relevant areas or facilities in accordance with the established procedure.

13. To eliminate diversity in the legal regulation practice to all the Regulations governing the activities of ministries and committees that are part of the Cabinet of Ministers it is necessary to introduce the same rule that "the ministry, the committee is headed by a minister, the chairman, who will be approved and dismissed by the President of the Republic of Uzbekistan by the submission of the Prime Minister, which was submitted after the approval of the Legislative Chamber".

14. It is necessary to eliminate provisions from the legislation such as part 3 Article 35 of the Law "On the Cabinet of Ministers of the Republic of Uzbekistan"

"in cases stipulated by the law, decisions and orders of the Cabinet of Ministers shall be coordinated with the Presidential Administration due to the established procedure before signing by the Prime Minister", as well as part 3 of the Regulations of the Cabinet of Ministers "President of the Republic of Uzbekistan is entitled to take decisions on issues within the competence of the Cabinet of Ministers" and paragraph 3 of the part 106 of these Regulations, "The minutes of the meeting under the chairmanship of the Prime Minister shall be submitted to the Administration of the President of the Republic of Uzbekistan due to the established procedure".

15. On the basis of foreign practice, it is essential to include in article 93 of the Constitution of the Republic of Uzbekistan a norm defining the purpose of the organization of the Presidential Administration of the Republic of Uzbekistan and the main direction of its activity.

16. According to the conclusion of the parliamentary control, it is necessary to reflect in the legislation the procedure of notifying a vote of no confidence in the Prime Minister by the Head of the State.

Accordingly, paragraph 1, part 1 of article 21 of the Law of the Republic of Uzbekistan "On parliamentary control" should be defined as a new paragraph in the procedure "Introducing the issue of vote of no confidence in the Prime Minister for discussion at the joint session of the Oliy Majlis on the basis of the proposal, officially submitted by not less than one third of the total number of the deputies of the Legislative Chamber to the President of the Republic of Uzbekistan".

17. We believe that the new article 241 of the Law "On the Cabinet of Ministers of the Republic of Uzbekistan", known as "Legal status of the Ministry and state committees", should be presented in the following content, that is, the Ministry is the body that develops and implements state policy in the sphere of activity defined by legislation, and in this regard - the central body of executive power, which provides regulatory and legal regulation and administration.

The State Committee is the central body of executive power, which develops and implements state policy in the relevant areas of activity defined by law, provides normative-legal regulation, carries out intersectoral management and coordination.

18. We consider it necessary to adopt a separate law "On the basis of the system of executive bodies of the Republic of Uzbekistan", which is not defined by the law "On the Cabinet of Ministers of the Republic of Uzbekistan", but regulates the activities of the government, defines the system and structure of the executive authorities and the main activities of these bodies, reflects their various characteristics, strengthen the system of central and regional bodies, reflecting their rights and obligations.

19. In order to eliminate some of the ambiguities in the legal definition and regulation by legally correct definition, it is necessary to introduce a new provision in Article 19 of the Law "On the Cabinet of Ministers of the Republic of Uzbekistan", as part 5: "Ministries of Justice, Defense, Foreign Affairs, Internal Affairs in their activities are directly accountable to the President of the Republic of Uzbekistan and accountable to the Cabinet of Ministers, and the provisions regarding them are approved by the President of the Republic of Uzbekistan".

20. In Article 21 of the Law "On the Cabinet of Ministers of the Republic of Uzbekistan" it is reasonable to include a new rule as part 6 that "the Prime Minister of the Republic of Uzbekistan participates on his own behalf as a representative of the government in relations with other bodies of the system of state power, regulatory bodies and other agencies, and may also delegate this representation to another member of the government".

21. It is necessary to eliminate from the text of the constitution and the special law the provisions that the khakims are the heads of the representative body of the corresponding region and to define article 102, part 1 of the Constitution, "The executive power is presided by regional, district and city khakims depending on their competence" and article 1, part 2 of the law "Local State Authorities" "khakim of the region, district, city is an official of the region, district, city and is the executive authority in the relevant district."

22. As new part 2 to article 103 of the Constitution and new part 7 to article 2 of the law "On the fundamentals of local government" the issue of vote of no confidence in the regional Khakim will be submitted for discussion at the meeting of the regional Council of People's Deputies in case of presence of relevant grounds for which the regional Khakim does not fulfill his duties in good faith, and also presence of reasonable objections from deputies to his report on budget execution, at the initiative of at least one third of the total number of deputies.

A vote of no confidence in the region's khakim is considered to be adopted only if at least two-thirds of the total number of members of the Regional Council of People's Deputies voted in favor of him. In this case the President of the Republic of Uzbekistan decides to dismiss the regional khakim", and in turn Article 102, part 2 should be expressed as part 3 of the Constitution and Article 2, part 7 of the Law "On the Bases of Local State Power" should be expressed as part 8. Establishment of this procedure can serve to fully ensure the accountability of local khakims.

23. Our national legislation does not contain specific criteria and requirements for expressing no confidence in the government by Parliament. Therefore, we amend Article 98 of the Constitution of the Republic of Uzbekistan with the new content of Part 13 and Article 6 of the Law "On the Cabinet of Ministers of the Republic of Uzbekistan" with the new content of Part 12 in the following edition: "In case of permanent disagreement between the Prime Minister and the Legislative Chamber, that is, in case of non-acceptance by the Cabinet of Ministers of the annual report on the execution of the State budget of the Republic of Uzbekistan, submitted to the Legislative Chamber of the Oliy Majlis together with the conclusion of the Chamber of Accounts of the Republic of Uzbekistan not later than May 15 of the year following the reporting year;

We consider it necessary to supplement and designate the existing Article 98, Part 13 as Part 14 of the Constitution and Article 6, Part 12 of the Law "On the Cabinet of Ministers of the Republic of Uzbekistan" as Part 13. also the chambers of the Oliy Majlis of the Republic of Uzbekistan, having heard at their meetings the report of the Prime Minister on some urgent issues of socio-economic development of the country in accordance with the law by way of parliamentary inquiry, will not accept it because of serious objections, then not less than one third of the total

number of deputies of the legislative chamber will include the vote of no confidence in the Prime Minister in the joint session of the Oliy Majlis on the proposal, officially submitted to the President of Uzbekistan”.

24. Article 24 of the Law "On the Cabinet of Ministers of the Republic of Uzbekistan" should be filled with its new part 5, that is, "If a member of the Cabinet of Ministers considers it impossible to continue to perform the functions assigned to him, also a member of the government who does not agree with the policy pursued by the government or does not carry it out, may apply to the President of the Republic of Uzbekistan for his resignation"

25. Article 4 of the Law «On the Cabinet of Ministers of the Republic of Uzbekistan» under the title «Basic principles of activity of the Cabinet of Ministers of the Republic of Uzbekistan» should be completely revised based on the requirements of today, and the principle of executive efficiency must be ensured. Theoretically and according to the analysis of foreign legislation, it can be roughly described as follows: that is, the principle of the effectiveness of the executive power is the regulatory and legal regulation of relations related to a particular sphere of public and State life and the formulation of State policy, as well as a system of results-based measures and scientifically based decisions of executive bodies and officials, aiming at achieving positive results by establishing a long-term vision for the development of public administration in the process of defining and implementing special strategic programs and integrated measures.

26. Proceeding from the fact that the legislation reflects the principle of separation of powers and that the main task of the executive branch is to ensure execution of laws in accordance with Article 98 of the Constitution of the Republic of Uzbekistan, the creation of a department for execution of decisions of courts and other bodies of the Republic of Uzbekistan and its reflection in the legislation as an executive body, a norm that "ensures execution of court decisions" should be included in the Law on the Cabinet of Ministers as one of the tasks of the Government.

27. It is necessary to ensure that the decisions and orders of ministries and state committees that are part of the government, as well as other public administration bodies, are subject to the control of the Constitutional Court. In this way it is achieved that the activities of all bodies adopting normative legal acts are under the direct control of the Constitutional Court. Thus, article 109, part 1, paragraph 1 of the Constitution and article 4, part 1, paragraph 1 of the Law on the Constitutional Court of the Republic of Uzbekistan must be redrafted to state that these articles "shall determine the conformity" of "the Law of the Republic of Uzbekistan and resolutions of the Chamber of Oliy Majlis of the Republic of Uzbekistan, decrees, resolutions and orders of the President of the Republic of Uzbekistan, resolutions of the Government, orders and resolutions of ministries, state committees and republican bodies, decisions of local state authorities, interstate treaty and other obligations of the Republic of Uzbekistan with the Constitution of the Republic of Uzbekistan.

28. Based on the Prime Minister's position in the political life of the country and his position in the life of society, it is necessary to introduce the practice of

taking an oath in front of Parliament before taking office, and the text of the Prime Minister's oath may be the eleventh part of article 6 of the Law "On the Cabinet of Ministers of the Republic of Uzbekistan" and may be quoted approximately as follows: I do solemnly swear to make all efforts and mobilize my abilities to faithfully serve the people of Uzbekistan, to strictly comply with the Constitution and laws of the Republic, to ensure strict respect for the rights and freedoms of citizens in my work, to faithfully perform the duties assigned to the Prime Minister of the Republic of Uzbekistan, to implement the action program of the Cabinet of Ministers for the near and long term.

29. Based on the Cabinet of Ministers Member's position in the political life of the country and his position in the life of society, it is necessary to introduce the practice of taking an oath in front of Parliament before taking office, and the text of the Prime Minister's oath may be the twelfth part of article 6 of the Law "On the Cabinet of Ministers of the Republic of Uzbekistan" and may be quoted approximately as follows:

I do solemnly swear to make all efforts and mobilize my abilities to faithfully serve the people of Uzbekistan, to strictly comply with the Constitution and laws of the Republic, to ensure strict respect for the rights and freedoms of citizens in my work, to faithfully perform the duties assigned to the member of the Cabinet of Ministers of the Republic of Uzbekistan, implementation of the action plan, which includes legal, economic, social, organizational and technical measures to achieve prospective targets and objectives associated with the program of activities of the Cabinet of Ministers.

**НАУЧНЫЙ СОВЕТ DSc.32/30.12.2020.Yu.74.01 ПО
ПРИСУЖДЕНИЮ УЧЁНЫХ СТЕПЕНЕЙ ПРИ УНИВЕРСИТЕТЕ
ОБЩЕСТВЕННОЙ БЕЗОПАСНОСТИ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН**

**ТАШКЕНТСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ЮРИДИЧЕСКИЙ
УНИВЕРСИТЕТ**

ХАШИМХОНОВ АХРОРХОН МУМИНОВИЧ

**ОРГАНИЗАЦИОННО-ПРАВОВЫЕ ВОПРОСЫ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ
КАБИНЕТА МИНИСТРОВ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН**

**12.00.02 – Конституционное право. Административное право.
Финансовое и таможенное право**

**АВТОРЕФЕРАТ
диссертации доктора юридических наук (DSc)**

Ташкент - 2022

Тема диссертации доктора наук (DSc) зарегистрирована Высшей аттестационной комиссией при Кабинете Министров Республики Узбекистан за № B2021.3.DSc/Yu584.

Диссертация выполнена в Ташкентском государственном юридическом университете.

Автореферат диссертации размещён на трёх языках (узбекском, английском, русском (резюме)) на сайте www.jxu.uz и в информационно-образовательном портале «ZiyoNET» (www.ziynet.uz).

Официальные оппоненты:

Хусанов Озод Тиллабаевич

доктор юридических наук, профессор

Зулфикаров Шерзод Хуррамович

доктор юридических наук, профессор

Исмаилова Гулноза

Сайдиганиходжаевна

доктор юридических наук, доцент

Ведущая организация:

**Таможенный институт
Государственного таможенного
комитета Республики Узбекистан**

Защита диссертации состоится « 15 » декабря 2022 года в 14.30 часов на заседании Научного совета DSc.32/30.12.2020.Yu.74.01 по присуждению ученых степеней при Университете общественной безопасности Республики Узбекистан (Адрес: 100211, Ташкентская обл., Зангиатинский р-н, курган Чорсу. Тел.: (99871) 230-32-71; факс: (99871) 230-32-50; mghti@umail.uz).

С диссертацией можно ознакомиться в Информационно-ресурсном центре Университета общественной безопасности Республики Узбекистан (зарегистрировано за № 24/3). (Адрес: 100211, Ташкентская обл., Зангиатинский р-н, курган Чорсу. Тел.: (99871) 230-32-71; факс: (+99871) 230-32-50).

Автореферат диссертации разослан « 3 » декабря 2022 года
(протокол реестра № 9 от « 3 » декабря 2022 года).

М. Х. Рустамбаев
Председатель Научного совета по присуждению ученых степеней, доктор юридических наук, профессор

Ш.М.Газиев
учёный секретарь Научного совета по присуждению ученых степеней, доктор юридических наук, доцент

М. Б. Усмонов
Председатель научного семинара при Научном совете по присуждению ученых степеней, доктор юридических наук, профессор

ВВЕДЕНИЕ (аннотация диссертации доктора наук (DSc))

Целью исследования является разработка научно-практических предложений и рекомендаций по совершенствованию механизмов правового регулирования путем комплексного анализа организационно-правовой деятельности Кабинета Министров Республики Узбекистан.

Предметом исследования являются организационно-правовые аспекты деятельности Кабинета Министров Республики Узбекистан, законодательные акты данной сферы, практика их применения, законодательство и опыт зарубежных стран, действующий концептуальный подход в юриспруденции, научно-теоретические и правовые взгляды, а также вопросы, связанные с совершенствованием нормативно-правовых актов, регулирующих данные отношения.

Методы исследования. В диссертации использованы методы системного и функционального анализа научных знаний, наблюдение, исторический метод, метод анализа и синтеза, логический метод, индукция и дедукция, метод сравнительно-правового анализа, статистический метод.

Научная новизна исследования заключается в следующем:

обоснована необходимость избрания и назначения главы правительства, а также определение его ответственности на основе набора большинства голосов палат парламента;

обоснована необходимость представления «программы деятельности», предусматривающей правовые, экономические, социальные, организационно-технические меры по достижению целевых показателей и задач, намеченных на перспективу при рассмотрении и утверждении парламентом кандидатуры на должность члена Кабинета Министров;

обоснован механизм осуществления Кабинетом Министров сложения своих полномочий путем письменного обращения Премьер-министра к палатам парламента в день проведения первого заседания вновь сформированного Сената;

обосновано, что Палаты Олий Мажлиса Республики Узбекистан могут внести предложение главе государства о его отставке по результатам работы органа государственного управления, возглавляемого определенным членом Кабинета Министров Республики Узбекистан;

обосновано, что для полного выполнения требований принципа прозрачности и подотчетности в деятельности правительства целесообразно исходит из необходимости рассмотрения Кабинетом Министров рекомендаций и предложений комитетов и комиссий палат парламента по вопросам деятельности правительства и принимать меры по этим вопросам, а также информировать соответствующие комитеты и комиссии об их результатах в согласованный срок;

обосновано, что деятельность Кабинета Министров в сфере развития информационных технологий исходит из необходимости формирования информационного общества, развития цифровой экономики, внедрения

системы «Электронное правительство», а также налаживания эффективного взаимодействия между населением, бизнесом и государством.

Внедрение результатов исследования. На основании полученных научных результатов по совершенствованию организационно-правовых вопросов Кабинета Министров Республики Узбекистан:

если при голосовании кандидат в Премьер-министры не набрал большинства голосов депутатов Законодательной палаты или членов Сената от общего их количества, Президент Республики Узбекистан после проведения дополнительных консультаций с фракциями всех политических партий Законодательной палаты вправе повторно представить кандидата на должность Премьер-министра, что отражено в Законе Республики Узбекистан «О Кабинете Министров» (ч. 5 ст. 6), (справка № 04/10-10-108 от 8 июня 2022 года Комитета по демократическим институтам, негосударственным организациям и органам самоуправления граждан Законодательной палаты Олий Мажлиса Республики Узбекистан). Учет данного предложения послужил расширению прав Президента Республики Узбекистан по повторному представлению кандидатуры на должность Премьер-министра в Законодательную палату Олий Мажлиса в случае не утверждения кандидатуры Премьер-министра на рассмотрение Законодательной палаты Олий Мажлиса;

о представлении кандидатом на должность члена Кабинета Министров плана мероприятий, связанных с программой действий Кабинета Министров, при рассмотрении и утверждении его кандидатуры в Законодательной палате, который предусматривает правовые, экономические, социальные, организационно-технические мероприятия по достижению целей и задач, намеченных для будущих предложений, отражены в Законе Республики Узбекистан «О Кабинете Министров» (часть 8 статьи 6) (справка № 04/10-10-108 от 8 июня 2022 года Комитета по демократическим институтам, негосударственным организациям и органам самоуправления граждан Законодательной палаты Олий Мажлиса Республики Узбекистан). Рассмотрение данного предложения послужило обеспечению ответственности и подотчетности членов правительства перед парламентом путем представления своих задач и программ по нескольким направлениям, которые они будут реализовывать в ходе своей будущей деятельности до назначения на должность;

предложение о сложении полномочий Кабинета Министров через письменное обращение Премьер-министра в Палаты Олий Мажлиса Республики Узбекистан в день проведения первого заседания вновь сформированного Сената нашли отражение в Законе Республики Узбекистан «О Кабинете Министров» (статья 6, часть 16) (справка № 04/10-10-108 от 8 июня 2022 года Комитета по демократическим институтам, негосударственным организациям и органам самоуправления граждан Законодательной палаты Олий Мажлиса Республики Узбекистан). Учет данного предложения позволил сохранить действующее правительство до тех

пор, пока новый премьер-министр и члены правительства не будут сформированы после формирования новых парламентских палат;

предложение о заслушивании Палатами Олий Мажлиса Республики Узбекистан информации отдельных членов Кабинета Министров относительно деятельности возглавляемого ими органа государственного управления и при необходимости внесения предложения на рассмотрение Президента Республики Узбекистана о его отставке нашло отражение в Законе Республики Узбекистан «О Кабинете Министров» (часть 5 статьи 38) (справка № 04/10-10-108 от 8 июня 2022 года Комитета по демократическим институтам, негосударственным организациям и органам самоуправления граждан Законодательной палаты Олий Мажлиса Республики Узбекистан). Учет данного предложения послужил повышению подотчетности и ответственности членов правительства перед Законодательной палатой Олий Мажлиса Республики Узбекистан;

Кабинет Министров рассматривает рекомендации и предложения комитетов и комиссий палат Олий Мажлиса Республики Узбекистан по вопросам деятельности Правительства Республики Узбекистан и принимает по ним меры. Предложения Кабинета Министров информировать соответствующие комитеты и комиссии палат Олий Мажлиса Республики Узбекистан о результатах рассмотрения рекомендаций и предложений и о принятых мерах в согласованный срок отражены в Законе Республики Узбекистан «О Кабинете Министров» (часть 9 статьи 38) (справка № 04/10-10-108 от 8 июня 2022 года Комитета по демократическим институтам, негосударственным организациям и органам самоуправления граждан Законодательной палаты Олий Мажлиса Республики Узбекистан). Рассмотрение этого предложения послужило расширению прав парламентских органов, выраженных в определении соответствующих приоритетных задач по вопросам, связанным с деятельностью правительства;

предложения по созданию необходимых условий для формирования информационного общества, развития цифровой экономики, обеспечения внедрения системы «Электронное правительство», налаживания эффективного взаимодействия между населением, бизнесом и государством нашло отражение в Законе Республики Узбекистан «О Кабинете Министров» (абзац третий статьи 17) (справка № 12-15-12 от 28 октября 2022 года Управления правового обеспечения Кабинета Министров Республики Узбекистан). Рассмотрение данного предложения послужило внедрению системы «Электронное правительство», а также обеспечению прав и интересов граждан в жизни общества путем оперативного оказания услуг государственными органами.

Структура и объем диссертации. Диссертация состоит из введения, четырех глав, содержащих в себе двенадцать параграфов, заключения и списка использованной литературы. Объем работы составляет 254 страницы.

ЭЪЛОН ҚИЛИНГАН ИШЛАР РЎЙХАТИ
СПИСОК ОПУБЛИКОВАННЫХ РАБОТ
LIST OF PUBLISHED WORKS

I бўлим (I часть; I part)

1. Хашимхонов А.М. Ҳукумат фаолиятининг ташкилий-ҳуқуқий асослари. Монография // А.М.Хашимхонов. – Тошкент: “LESSON PRESS”, 2020. – 220 б.

2. Хашимхонов А.М. Ўзбекистон Республикасининг ҳукумати – ҳуқуқ ижодкорлик фаолиятининг муҳим субъекти. // Жамият ва инновациялар - Общество и инновации - Society and innovations, 2021 №6. – Б.162-169. (31.12.2020 й. №290/10)).

3. Хашимхонов А.М. Вазирлар Маҳкамасини ташкил этиш ва унинг фаолиятини ҳуқуқий тартибга солиш масалаларига оид мулоҳазалар // Ҳуқуқий тадқиқотлар / Правовые исследования / Journal of Law Research, 2021. - №12 6 жилд-Б. 24-32. (12.00.00 №19)

4. Хашимхонов А.М. Ҳукуматнинг давлат ҳокимияти органлари тизимида тутган ўрни ва роли // Юриспруденция, 2021. Махсус сон. –Б. 20-26. (12.00.00; №.15)

5. Хашимхонов А.М. Ҳукумат фаолиятини пандемия шароитида ташкил қилиш ва ҳуқуқий тартибга солиш масалаларига оид мулоҳазалар // Юриспруденция, 2021. №6. –Б. 32-38. (12.00.00; №.15)

6. Хашимхонов А.М. Хорижий мамлакатларда ҳукуматни шакллантиришнинг нопарламентар усули: қиёсий-ҳуқуқий таҳлил // Юридик фанлар ахборотномаси – Вестник юридических наук – Review of law sciences. 2022. – №1. – Б.6-13. (12..00.00; №20).

7. Hoshimkhanov A.M. Legal aspects of the status and position of the prime minister in foreign countries: a comparative legal analysis // Berlin Studies Transnational Journal of Science and Humanities ISSN 2749-0866 Vol.2 pp. 113-120 (Issue 1.4 Legal sciences).

8. Khoshimkhanov A.M. Mechanisms to ensure the main functions of the cabinet of ministers of the republic of Uzbekistan // Asian Journal of Research 2022. – №1-2, – P. 26-32. Impact factor: SJIF - 6.3, IFS – 6.8.

9. Хашимхонов А.М. Хорижий мамлакатларда ҳукуматни шакллантиришнинг парламентар усули: қиёсий-ҳуқуқий таҳлил // Юриспруденция, 2022. №2. –Б. 6-13. (12.00.00; №15)

10 Хашимхонов А.М. Вазирлар Маҳкамаси ваколатларини таъминлаш механизмлари // Ҳуқуқий тадқиқотлар / Правовые исследования / Journal of Law Research, 2021. - №4 7 жилд-Б. 5-11. (12.00.00; №19)

11. Хашимхонов А.М. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасини шакллантиришнинг айрим назарий-ҳуқуқий масалалари // Жамият ва бошқарув / Общество и управление / Society and Administration, 2022. - №1. – Б. 26-32. (12.00.00; №6).

12. Хашимхонов А.М. Вазирлар Маҳкамаси билан боғлиқ ҳуқуқ ижодкорлиги масалалари // Ҳуқуқ ва бурч, 2022. №5. – Б. 10-13. (12.00.00; №2).
13. Хашимхонов А.М. Вазирлар Маҳкамаси фаолиятини рақамлаштириш истиқболлари // Ҳуқуқий тадқиқотлар / Правовые исследования / Journal of Law Research, 2022. №7. 7- жилд. – Б. 5-11. (12.00.00; №19)
14. Хашимхонов А.М. Суд ва ижро ҳокимияти: таҳлил ва таклиф // Одиллик меъзони, 2022. №6. – Б. 32-33. (12.00.00; №21)
15. Хашимхонов А.М. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси жавобгарлиги механизмларини ривожлантириш истиқболлари // Ҳуқуқий тадқиқотлар / Правовые исследования / Journal of Law Research, 2022. №8. 7- жилд. – Б. 30-36. (12.00.00; №19)
16. Хашимхонов А.М. Вазирлар Маҳкамасининг давлат бошқарувидаги иштирокини такомиллаштириш истиқболлари // Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги Ахборотномаси, 2022. №2. – Б. 20-27. (12.00.00; №12)
17. Хашимхонов А.М. Давлат бошқаруви органлари фаолиятини такомиллаштириш масалалари // Ўзбекистон Республикаси Жамоат хавфсизлик университетининг Жамоат хавфсизлиги илмий амалий журнали, 2022. №3. – Б.41-46. (12.00.00; №18)
18. Хашимхонов А.М. Ўзбекистон Республикаси Ҳукумати конституциявий-ҳуқуқий жавобгарлигига оид ҳуқуқий асосларни такомиллаштириш // Юриспруденция, 2022. №4. –Б. 27-35. (12.00.00; №15)
19. Hoshimkhanov A.M. The legal nature of the relationship of the cabinet of ministers with the judicial branch // IJORCES International journal of conference series on education and social sciences (Online). 2022. Bursa, Turkey. P. 26-31.
20. Hoshimkhanov A.M. Specific aspects of governmental law-making activity in pandemic and epidemiological situations // Multidiscipline proceedings of digital fashion conference. 2022. Seoul, Korea. P. 81-86.
21. Хашимхонов А.М. Мустақиллик йилларида кучли ижро ҳокимиятини ташкил этишининг тарихий аҳамияти // “Конституция – инсон қадр-қимматини таъминлашнинг мустаҳкам кафолати” мавзусидаги Республика илмий-амалий конференция материаллари тўплами. Т.: ТДЮУ нашриёти. 2022. – Б. 4-10.
22. Хашимхонов А.М. Мустақилликнинг дастлабки йилларида ижро ҳокимияти ва давлат бошқаруви соҳасида туб ислоҳотларни амалга ошириш зарурияти // Жамиятнинг янгиланиши шароитида инсонларнинг конституциявий ҳуқуқларини таъминлашнинг долзарб масалалари: Республика илмий-амалий конференцияси материаллари. Т.: Тошкент давлат юридик университетининг ихтисослаштирилган филиали нашриёти. 2022. – Б. 19-30.

II бўлим (II часть; II part)

23. Хашимхонов А.М. Вазирлар Маҳкамасининг Олий Мажлис билан муносабатлари // “Конституция – инсон қадр-қимматини таъминлашнинг мустаҳкам кафолати” мавзусидаги Республика илмий-амалий конференция материаллари тўплами. Т.: ТДЮУ нашриёти. 2022. – Б. 6-9.

24. Хашимхонов А.М. Фуқаролик жамиятининг муҳим воситаси сифатида ҳукумат фаолияти устидан парламент назоратини янада такомиллаштириш истиқболлари // “Конституциявий ислоҳотлар: фуқаролик жамияти институтларининг ўрни ва мақоми” мавзусидаги халқаро илмий-амалий конференцияси материаллари. Т.: “AQUA TRIO” нашриёти. 2022. – Б. 199-203.

25. Хашимхонов А.М. Конституция ва Вазирлар Маҳкамаси. Рисола. – Т.: Тошкент давлат юридик университети. 2014. – 32 б.

Авторефератнинг ўзбек, рус ва инглиз тилидаги нусхалари «Ўзбекистон Республикаси Жамоат хавфсизлиги Университети Ахборотномаси» журнали таҳририясида таҳрирдан ўтказилди

Босишга рухсат этилди: 03.12.2022
Бичими: 60x84 1/8 «Times New Roman»
гарнитурда рақамли босма усулда босилди.
Шартли босма табағи 4,3. Адади: 100. Буюртма: № 105

100060, Тошкент, Я. Ғуломов кўчаси, 74.
Тел.: +998 90 9722279, www.tiraj.uz

«TOP IMAGE MEDIA»
босмаҳонасида чоп этилди.